

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα διαιρείται σε 13 περιφέρειες οι οποίες διαφοροποιούνται μεταξύ τους ως προς το επίπεδο και τους ρυθμούς της ανάπτυξής τους σε όλους τους τομείς και κυρίως στον οικονομικό.

Η οικονομική κατάσταση της κάθε περιφέρειας καθορίζεται από το ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ), από το ποσοστό ανεργίας, την παραγωγικότητα, από την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της. Τα τελευταία χρόνια, με την αρωγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γίνεται σημαντική προσπάθεια ενίσχυσης της οικονομίας των ελληνικών Περιφερειών. Το σημαντικότερο εργαλείο της στήριξης των επενδύσεων στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της Ελλάδας είναι ο Αναπτυξιακός Νόμος που αναθεώρησε τα επενδυτικά κίνητρα. Η ενίσχυση των νέων επενδύσεων γίνεται με τη μορφή είτε χρηματικών επιχορηγήσεων, την επιδότηση των τόκων τραπεζικών δανείων όπως επίσης και την επιδότηση leasing, ή με φοροαπαλλαγές και επιδότηση των τόκων τραπεζικών δανείων.

Οι φιλόδοξοι στόχοι του νέου νόμου, όπως περιγράφονται στο πρώτο άρθρο είναι: η ενδυνάμωση της ισόρροπης ανάπτυξης, η αύξηση της απασχόλησης, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, η ενίσχυση της παραγωγικότητας, η προώθηση της τεχνολογικής αλλαγής και της καινοτομίας, η προστασία του περιβάλλοντος, η εξοικονόμηση ενέργειας και η επίτευξη της περιφερειακής σύγκλισης. Στην επίτευξη ανάλογων στόχων απέβλεπαν και οι προηγούμενοι αναπτυξιακοί νόμοι που κατά καιρούς έχουν τεθεί σε εφαρμογή, με πενιχρά όμως αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

1.1 Γεωγραφικά και μορφολογικά στοιχεία της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, στη διοικητική διαίρεση της οποίας περιλαμβάνονται τα νησιωτικά συμπλέγματα των νομών Κυκλάδων και Δωδεκανήσου, βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με έδρα την Ερμούπολη της νήσου Σύρου. Η Περιφέρεια καλύπτει συνολική έκταση 5,286 τετραγωνικών χιλιομέτρων και καλύπτει το 4% της συνολικής έκτασης της χώρας.

Η πολυδιάσπαση της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, η οποία αποτελείται από 79 συνολικά νησιά και πλήθος βραχονησίδων (48 κατοικημένα και 31 ακατοίκητα) που βρίσκονται σε σχετικά μεγάλη απόσταση από το κέντρο, από την έδρα της Περιφέρειας και μεταξύ τους, καθώς και οι έντονες ενδοπεριφερειακές ανισότητες στο χώρο, δημιουργούν ένα ιδιόμορφο χαρακτήρα στην Περιφέρεια. Η ιδιομορφία αυτή αποτέλεσε στο παρελθόν αλλά και στο παρόν παράγοντα καθοριστικό της μορφής και του ρυθμού ανάπτυξής της και αναμένεται να είναι καθοριστική και για το μέλλον. Την πλειονότητα των νησιών χαρακτηρίζει το ορεινό και άγονο του εδάφους, με υπέδαφος φτωχό σε ορυκτό πλούτο, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, ενώ είναι έντονη η στενότητα σε υδάτινους και ενεργειακούς πόρους. Αντιθέτως,

συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας αποτελούν οι πλούσιοι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι.

1.2 Πληθυσμός – Δημογραφικά στοιχεία της περιφέρειας

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου κατατάσσεται στις λιγότερο προβληματικές περιοχές της χώρας ως προς τα βασικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού, παρουσιάζοντας πληθυσμιακή ευρωστία με χαμηλά ποσοστά ανεργίας. Επιπλέον, η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου κατατάσσεται στην πρώτη θέση των Περιφερειών της χώρας βάσει της πληθυσμιακής μεταβολής τους.

Ειδικότερα, συνολικός πληθυσμός της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, όπως και των υπόλοιπων νησιωτικών Περιφερειών της χώρας (Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη, Ιόνια Νησιά) παρουσιάζει τις τελευταίες δεκαετίες τάσεις αύξησης. Συγκεκριμένα, ενώ τις δεκαετίες 1951-61 και 1961-71 μειώθηκε κατά 9,9% και 7% αντίστοιχα, τις δεκαετίες 1971-81, 1981-91 και 1991-01 αυξήθηκε κατά 12,6%, 10,3% και 17,2% αντίστοιχα. Συνολικά, την περίοδο 1951-2001, ο πληθυσμός της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου αυξήθηκε κατά 21,9%. Παρόμοια εξέλιξη παρουσιάζει και η Περιφέρεια Κρήτης (30,1%), ενώ οι Περιφέρειες των Ιονίων Νήσων και του Βόρειου Αιγαίου παρουσιάζουν συνολικά για την περίοδο 1951-2001 αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής (-6,3% και -27,4%, αντίστοιχα).

Όσον αφορά τη διαφοροποίηση στην πληθυσμιακή εξέλιξη των νησιωτικών νομών (Πίνακας 1), οι Νομοί Δωδεκανήσου και Κυκλάδων της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, καθώς και οι νομοί Ζακύνθου και Κέρκυρας της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων παρουσιάζουν σημαντική πληθυσμιακή αύξηση την περίοδο, 1971-2001.

Ιδιαίτερα στο Νομό Δωδεκανήσου η πληθυσμιακή αύξηση της περιόδου είναι θεαματική (55% συνολικά).

Σημαντική αύξηση τις δύο τελευταίες δεκαετίες έχει παρουσιάσει και ο Νομός Κεφαλληνίας, ιδίως την τελευταία δεκαετία 1991-01, έχοντας καλύψει τις απώλειες της πρώτης δεκαετίας 1971-81.

Πίνακας 1.1

Νομοί	Έτη				% μεταβολή			
	1971	1981	1991	2001	1971-81	1981-91	1991-01	1971-2001
Λέσβου	114.802	104.620	105.071	108.294	- 8,9	0,1	3,1	- 5,7
Χίου	53.948	49.865	52.075	52.290	- 7,6	4,4	0,1	- 3,1
Σάμου	41.09	40.519	41.965	43.574	- 2,9	3,6	3,8	4,5
Δωδεκανήσου	121.017	145.071	163.476	190.564	19,9	12,7	16,6	57,5
Κυκλάδων	86.337	88.458	94.005	111.181	2,5	6,3	18,3	28,8
Ζακύνθου	30.187	30.014	32.557	38.680	- 0,6	8,5	18,8	28,1
Κέρκυρας	92.933	99.477	107.548	113.479	7,0	8,1	5,5	22,1
Κεφαλληνίας	35.952	31.297	32.426	39.579	- 12,9	3,6	22,1	10,1
Λευκάδος	25.371	21.863	21.111	22.536	- 13,8	- 3,4	6,8	- 11,2
Ηρακλείου	209.670	243.622	264.486	294.312	16,2	8,6	11,3	40,4
Λασιθίου	66.226	70.053	70.949	75.903	5,8	1,3	7,0	14,6
Ρεθύμνης	60.949	62.634	70.095	81.781	2,8	11,9	16,7	34,2
Χανίων	119.797	125.856	133.774	149.163	5,1	6,3	11,5	24,5

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές πληθυσμού.

Ο Πίνακας 1.1 προβάλλει Μεταβολή του πληθυσμού στους Νομούς των Νησιωτικών Περιφερειών

Από την προηγηθείσα ανάλυση γίνεται αντιληπτό ότι το Νότιο Αιγαίο βρίσκεται σε ευμενή θέση όσον αφορά τη δημογραφική του κατάσταση, σε σχέση με τις άλλες νησιωτικές Περιφέρειες και ιδίως την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

Τέλος, όσον αφορά το οικιστικό δίκτυο, από τους 31 αστικούς Δήμους του συνόλου του νησιωτικού χώρου, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ του 2001, οι 9 ανήκουν στο Νότιο Αιγαίο, ενώ 3 βρίσκονται στο Βόρειο Αιγαίο, 14 στην Κρήτη και 5 στα Ιόνια Νησιά (Πίνακας 2). Από αυτούς μόλις ένας (Ρόδος) έχει πληθυσμό

από 50-60 χιλ. κατοίκους, ενώ οι υπόλοιποι Δήμοι έχουν πληθυσμό κάτω των 50 χιλ. κατοίκων. Επίσης, στην Περιφέρεια υπάρχουν και 11 οικιστικά κέντρα (από τα 50 οικιστικά κέντρα του συνόλου του νησιωτικού χώρου) με πληθυσμό που κυμαίνεται από 5-10 χιλ. κατοίκους, ενώ τα υπόλοιπα οικιστικά κέντρα κατανέμονται ως εξής: 9 στο Βόρειο Αιγαίο, 21 στην Κρήτη και 9 στα Ιόνια Νησιά.

Πίνακας 1.2

Νησιωτικές Περιφέρειες	Αστικά Κέντρα (10.000 κατ. +)*	Λοιπά Οικιστικά Κέντρα (5.000-10.000 κατ.)
------------------------	--------------------------------	--

[ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΝΟΜΟΥ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ]

Μυτιλήνη (35.514)	Γέρας	Πολυχνίτη
Βαθύ (12.346)	Ερεσσός	Καρλόβασι
Χίος (22.836)	Καλλονή	Πυθαγόρειο
	Μύρινα	Ομηρούπολη

Βόρειο Αιγαίο

Νότιο Αιγαίο	Ρόδος (54.802)	Αρχάγγελος	Κάρπαθος
	Ιάλυσος (10.275)	Άφαντου	Λέρος
	Κάλυμνος (17.066)	Δίκαιου	Δρύμαλι
	Κως (17.347)	Ηρακλειδών	Μύκονος
	Πεταλούδων (11.858)	Καλλιθέα	Τήνος
	Ερμούπολη (13.797)	Κάμειρος	
	Θήρα (10.740)		
	Νάξος (11.634)		
	Πάρος (12.783)		

* Αστικοί Δήμοι σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της ΕΣΥΕ (2001).

Πίνακας 1.2

Νησιωτικές Περιφέρειες	Αστικά Κέντρα (10.000 κατ. +)*	Λοιπά Οικιστικά Κέντρα (5.000-10.000 κατ.)	
Κρήτη	Ηράκλειο (137.766)	Αγίας Βαρβάρας	Γεροπόταμος
	Αρκαλοχώρι (10.790)	Αστερουσίων	Κουλουκώνας
	Γάζι (13.390)	Γόρτυνας	Λάμπης
	Μοίρες (10.588)	Γούβων	Φωκάς
	Νέα Αλικαρνασός (12.668)	Καστελίου	Θέρισος
	Τυμπακίου (10.008)	Κοφινά	Κίσσαμος
	Άγιος Νικόλαος (19.677)	Μαλιών	Κολυμβάρι
	Ιεράπετρα (22.700)	Νίκου Καζαντζάκη	Γαλάτα
	Σητεία (14.431)	Νεάπολη	Πλατανιά
	Ρέθυμνο (31.511)	Αρκάδι	Σούδα
	Χανιά (53.046)		
	Ελ. Βενιζέλος (10.576)		
	Ζάκυνθος (16.174)	Λαγάνα	Λευκίμμη Μελιτεία
	Ιόνια Νησιά	Κέρκυρα (41.048)	Εσπερίων
Αχίλλειο (10.782)		Θιναλίου	Παλίκης
Αργοστόλι (12.722)		Κορίσσι	
Λευκάδα (10.872)		Παρέλι	

* Αστικοί Δήμοι σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της ΕΣΥΕ (2001).

Ο πίνακας 1.2 προβάλλει Αστικά και Λοιπά Οικιστικά Κέντρα του Νησιωτικού Χώρου, 2001

Συμπερασματικά, η γενικότερη δημογραφική κατάσταση της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, φαίνεται να ακολουθεί την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία προσδιορίζεται από την τριτογενοποίηση της οικονομίας και συγκεκριμένα από την εξειδίκευση στον κλάδο του τουρισμού και στις σχετικές δραστηριότητες που συνδέονται μ' αυτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

2.1 Γενικά χαρακτηριστικά της Ρόδου

Η Ρόδος είναι το μεγαλύτερο νησί της Δωδεκανήσου και το τέταρτο στην Ελλάδα μετά την Κρήτη, την Εύβοια και τη Μυτιλήνη (Λέσβο). Η έκτασή της είναι 1398τ.χλμ. και το σχήμα της είναι στενόμακρο με μέγιστο μήκος 77 χλμ. και μέγιστο πλάτος 37 χλμ. Το νησί μπορεί να χαρακτηριστεί ημιορεινό με ψηλότερα βουνά τον Ατάβυρο (1.210μ.), τον Αρταμύτη (825μ.) και τον Προφήτη Ηλία (800μ.). Είναι πλούσιο σε βλάστηση και σε φυσικά νερά και οι ακτές της έχουν

μήκος 220 χλμ. Διοικητικά η Ρόδος είναι πρωτεύουσα του νομού Δωδεκανήσου. Στο νησί πριν την εφαρμογή του προγράμματος "Ι. Καποδίστριας", για την ανασυγκρότηση της τοπικής αυτοδιοίκησης υπήρχαν 4 Δήμοι και 39 Κοινότητες. Σήμερα υπάρχουν 10 Δήμοι: Αρχαγγέλου, Αταβύρου, Αφάντου, Ιαλυσού, Καλλιθέας, Καμείρου, Λινδίων, Νότιας Ρόδου, Πεταλούδων και Ροδίων.

2.2 Ιστορικά στοιχεία του νησιού

Νησί ευνοημένο από τη φύση και τη γεωγραφική του θέση σε κομβικό σημείο της Ανατολικής Μεσογείου η Ρόδος έπαιξε από την αρχαιότητα πρωταγωνιστικό ρόλο. Κατοικείται από τη νεολιθική εποχή (5η χιλιετία π.Χ.) ακμάζει κατά την 3η-2η χιλιετία π.Χ. (Εποχή του Χαλκού) αναπτύσσοντας ισχυρές πολιτιστικές επαφές με τη Μινωική Κρήτη και τη Μυκηναϊκή Ελλάδα. Οι σημαντικότερες αρχαίες πόλεις της (Λίνδος Κάμιρος Ιαλυσός) αναφέρονται στον Όμηρο αλλά η ακμή τους κορυφώνεται στην αρχαϊκή κλασική και ελληνιστική περίοδο όπως βεβαιώνεται από τις εκτεταμένες ανασκαφές. Οι τρεις πόλεις συνοικίζονται το 408-407 π.Χ. και ιδρύουν τη Ρόδο στο βόρειο ακρωτήριο του νησιού. Η νέα πόλη οικοδομημένη κατά το ιπποδάμειο σύστημα εξελίσσεται ραγδαία σε μείζον κέντρο της Ανατολικής Μεσογείου και φτάνει στο απόγειο της δύναμής της στην ελληνιστική περίοδο (3ος-1ος αι. π.Χ.) εξελισσόμενη σε σπουδαίο κέντρο του εμπορίου και της γλυπτικής τέχνης (άγαλμα Κολοσσού Λαοκόων). Ο Απόστολος Παύλος διδάσκει τον Χριστιανισμό στο νησί (1ος αι. μ.Χ.) και από το 297 μ.Χ. αρχίζει η βυζαντινή περίοδος για τη Ρόδο. Η μακρά περίοδος της Ιπποτοκρατίας (1309-1522) συνδέεται με το πολυεθνικό τάγμα των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη που είχε

κληθεί να υπερασπίσει τους Άγιους Τόπους. Η Ρόδος υποκύπτει στην πολιορκία του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς (1522) και καταλαμβάνεται από τους Οθωμανούς. Με την κατάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας η Ρόδος περνά στους Ιταλούς (1912) και το 1948 ενώνεται με την Ελλάδα όπως και όλη η Δωδεκάνησος.

Το νησί μπήκε στο χάρτη της τουριστικής βιομηχανίας δυναμικά κατά τη δεκαετία του 1960 και έκτοτε παραμένει ένα από τα σπουδαιότερα κοσμοπολίτικα τουριστικά κέντρα της Ευρώπης

2.3 Πληθυσμιακή εξέλιξη

Σύμφωνα με την απογραφή του πληθυσμού του 1991 (Ε.Σ.Υ.Ε.), ο πληθυσμός της νήσου ήταν 98.181 άτομα, της Επαρχίας Ρόδου 101.348 και του Νομού Δωδεκανήσου 163.476. Ο πληθυσμός της νήσου είναι το 60% του πληθυσμού της Δωδεκανήσου και πλησιάζει το 1% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας. Από την άποψη των δημογραφικών αλλαγών, μετά το 1951 παρατηρείται μια αξιόλογη αύξηση, δεδομένου ότι αυξήθηκε ο πληθυσμός της Δωδεκανήσου κατά 35%, της Επαρχίας Ρόδου κατά 55% και της νήσου κατά 67%. Αυτοί οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν πολύ υψηλότεροι από άλλες περιοχές της χώρας με ανάλογο μέγεθος, αλλά και από το μέσο όρο του συνόλου της χώρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3

Μαρία Λούπη | ΓΑΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

	1951	1961	1971	1981	1991	1981 - 91
Σύνολο χώρας	7.632.801	8.388.533	8.768.641	9.740.417	10.259.900	5,3%
Νομός Δωδ/σου	121.480	123.021	121.017	145.071	163.476	12,7%
Νήσος Ρόδου	59.087	63.954	66.609	87.833	98.181	11,8%
Δήμος Ροδίων	24.280	28.119	33.100	41.425	43.558	5,1%

Ο πίνακας 1.3 προβάλλει την πληθυσμιακή εξέλιξη από το 1951 - 1991

Ο μεγαλύτερος πληθυσμιακά Δήμος στη νήσο είναι των Ροδίων με 43.558 κατοίκους, ακολουθεί ο Δήμος Πεταλούδων με 10.637 κατοίκους και ο Δήμος Αρχαγγέλου με 7.715 κατοίκους.

Αναλυτικότερα για τους Δήμους έχουμε:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4

ΝΕΟΙ ΔΗΜΟΙ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
Αρχαγγέλου	7.715
Αταβύρου	3.584
Αφάντου	6.306
Ιαλυσού	7.193
Καλλιθέας	6.150
Κάμιρου	5.122
Λινδίων	3.461
Νότιας Ρόδου	4.455
Πεταλούδων	10.637
Ροδίων	43.558
ΣΥΝΟΛΟ	98.181

Ο πίνακας 1.4 προβάλλει τον πληθυσμός νέων δήμων

Όσον αφορά τη φθίνουσα κατάταξη των δήμων, αυτή φαίνεται στα παρακάτω διαγράμματα:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Ο πληθυσμός του Δήμου Ροδίων εμφανίζεται νεανικότερος σε σχέση με το Νομό και με τη Χώρα. Συγκεκριμένα, το ποσοστό συντηρούμενων παιδιών (ηλικίας 0-14 ετών) φτάνει το 23% έναντι 22,4% του Νομού Δωδεκανήσου και 19,2% του συνόλου της Χώρας. Το ποσοστό των ατόμων παραγωγικής ηλικίας του Δήμου Ροδίων αποτελεί το 59% του συνολικού πληθυσμού του. Στο σύνολο των κατοίκων (43.558) του δήμου οι 21.681 (50%) είναι άνδρες και 21.877 (50%) γυναίκες.

2.4 **Επίπεδο εκπαίδευσης**

Στο νησί της Ρόδου υπάρχουν 55 Νηπιαγωγεία (τα 22 βρίσκονται στο Δήμο Ροδίων), 62 Δημοτικά Σχολεία, (από αυτά τα 17 βρίσκονται στο Δήμο Ροδίων, τα 2 είναι ειδικά σχολεία και τα 4 πειραματικά), 21 Γυμνάσια (από αυτά τα 2 είναι Εσπερινά και το 1 Μουσικό) και 12 Λύκεια (από αυτά τα 8 είναι Γενικά, τα 2

Τεχνικό-Επαγγελματικά και τα 2 Εσπερινά). Στο Δήμο Ροδίων, επίσης, λειτουργούν 5 δημοτικοί παιδικοί σταθμοί, Τεχνική Επαγγελματική Σχολή (Τ.Ε.Σ.), Τεχνική επαγγελματική Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών (Τ.Ε.Σ.Τ.Ε.), Ανώτερη

Τουριστική Σχολή (Α.Σ.Τ.Ε.Ρ.), Ανώτερη Σχολή Νοσηλευτριών, Σχολή Ξεναγών και τμήμα του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Παιδαγωγικά και Μεσογειακών Σπουδών)

Το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού του Δήμου Ροδίων παρουσιάζεται το 1991 υψηλότερο τόσο συγκριτικά με αυτό του Νομού, όσο και με αυτό της Χώρας. Συγκεκριμένα, οι πτυχιούχοι Ανωτάτων και Ανωτέρων Σχολών στο Δήμο αποτελούν το 10% του συνολικού του πληθυσμού, ενώ στο Νομό και στη Χώρα αποτελούν το 6,8% και το 8,6% του πληθυσμού αντίστοιχα. Οι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου είναι περισσότεροι από αυτούς του Νομού και της Χώρας (24% του Δήμου, έναντι 18,7% του Νομού και 20,6% της Χώρας), όπως και οι απόφοιτοι Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (13% του Δήμου, έναντι 12,1% του Νομού και 10,8% της Χώρας). Αντίθετα, οι απόφοιτοι Στοιχειώδους εκπαίδευσης είναι λιγότεροι στο Δήμο σε σχέση με αυτούς στο Νομό και στη Χώρα (37% στο Δήμο έναντι 42,4% στο Νομό και 39,6% στη Χώρα). Το ίδιο ισχύει με τους αναλφάβητους (5% στο Δήμο έναντι 7,3% στο Νομό και 6,8% στη Χώρα) και με όσους δεν περάτωσαν τη Στοιχειώδη εκπαίδευση (9% στη Νήσο έναντι 11,5% στο Νομό και 10,6% στη Χώρα). Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το 1991 οι γυναίκες που φοιτούν στα ανώτερα ή ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι περισσότερες από τους άντρες.

2.5 Γενικά για τον τουρισμό στο νησί της Ρόδου

Πρόκειται για τη σημαντικότερη οικονομική δραστηριότητα της Ρόδου, η οποία κυριαρχεί στην τοπική οικονομία και αποτελεί το επίκεντρο του τομέα υπηρεσιών,

Μαρία Λούπηη | ΑΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

επισκιάζοντας όλες τις άλλες δραστηριότητες. Ο τουρισμός (υπό την έννοια του τομέα Ξενοδοχεία και Εστιατόρια της Ε.Σ.Υ.Ε.) παράγει το 34% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και απασχολεί, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών, περί τα 16.700 άτομα (ποσοστό 42% της συνολικής απασχόλησης).

Η οικονομία της Ρόδου βασίζεται κατά κύριο λόγο στον τουρισμό με μερικές από τις καλύτερα οργανωμένες μονάδες να φιλοξενούνται κατά μήκος των ακτών της που θεωρούνται από τις καλύτερες στη Μεσόγειο. Εκτός από την ηπιότητα του κλίματος την ομορφιά του φυσικού περιβάλλοντος και τις θαυμάσιες παραλίες της η Ρόδος έχει να επιδείξει μεγάλο μνημειακό πλούτο. Η προϊστορική και κλασική Ιαλυσός (Φιλέρημος) οι αρχαιολογικοί χώροι της Καμίρου της Λίνδου και της Ρόδου (Μόντε Σμιθ) οι βυζαντινές εκκλησίες και –κυρίως– η μοναδική μεσαιωνική πόλη της Ρόδου με τα επιβλητικά τείχη το λιμάνι (Μαντράκι) και τα κτίρια της Ιπποτοκρατίας αποτελούν πόλο έλξης για μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Η Λίνδος μεγάλη ναυτική δύναμη στην αρχαιότητα και τόπος λατρείας της Λινδίας Αθηνάς οχυρώνεται επίσης με ισχυρό κάστρο στα μεσαιωνικά χρόνια γύρω από το οποίο αναπτύσσεται ο οικισμός εξαιρετο δείγμα παραδοσιακού πυρήνα. Το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου το Ιπποτικό Νοσοκομείο (σήμερα Αρχαιολογικό Μουσείο) η Οδός των Ιπποτών και τα άλλα δημόσια κτίρια μαζί με εκείνα που προστέθηκαν επί Οθωμανικής κυριαρχίας στην πόλη καθιστούν τη Ρόδο ένα μοναδικό

μνημειακό σύνολο προστατευμένο από την Unesco. Η σύγχρονη Ρόδος είναι μία κοσμοπολίτικη πόλη με σύγχρονες υποδομές και ενδιαφέροντα αρχιτεκτονήματα τα περισσότερα από τα οποία οικοδομήθηκαν επί Ιταλοκρατίας με το πνεύμα της ιταλικής αρχιτεκτονικής του Μεσοπολέμου. Έχει καλή πολεοδομική οργάνωση ωραία διαμορφωμένους δημόσιους χώρους και είναι η έδρα της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Το Φαληράκι η Καλλιθέα η

Ιξιά οι Πεταλούδες το Ροδίτι τ' Αφάντου τα Κοσκινού ο ορεινός Έμπονας και τα χωριά της νότιας Ρόδου κάνουν το νησί ακόμα πιο ελκυστικό στον επισκέπτη.

Νησί με φυσικό περιβάλλον ιδιαίτερης αισθητικής αξίας με χαρακτηριστικότερα το Φυσικό Δάσος κυπαρισσιού στον Έμπωνα περιοχή που έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο μνημείο της φύσης την κοιλάδα των Πεταλούδων όπου από τον Ιούνιο μέχρι και τον Σεπτέμβριο χιλιάδες πεταλούδες *Panaxia Quadrifunctaria* κατακλύζουν αυτόν τον σημαντικό βιότοπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ .

Η εξειδίκευση της πολιτικής της περιφερειακής ανάπτυξης για το νησιωτικό χώρο αποτελεί βασική επιδίωξη των φορέων άσκησης της περιφερειακής πολιτικής τόσο στον ελληνικό, όσο και στον Κοινοτικό χώρο. Το βασικό πρόβλημα σ' αυτή την προσπάθεια είναι ότι δεν έχει διαμορφωθεί μια περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική που να λαμβάνει ουσιαστικά υπόψη την αναπτυξιακή διαδικασία στο νησιωτικό χώρο¹.

Οι κυριότερες προσεγγίσεις αφορούν μικρά νησιωτικά κράτη, αλλά δεν καλύπτουν διάσπαρτες νησιωτικές περιφέρειες (Briguglio 1995, Cook and Kirkpatrick 1998). Παρά το γεγονός ότι έχει αναγνωριστεί η ιδιαιτερότητα των νησιών, δεν έχει εφαρμοστεί ουσιαστικά μια διαφορετική πολιτική, αλλά η αναπτυξιακή πολιτική των νησιών περιλαμβάνεται στην ευρύτερη περιφερειακή πολιτική για τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές. Τα διάφορα προγράμματα που έχουν υιοθετηθεί για τις

1. Ειδική μελέτη με τίτλο: «Οικονομικά Χαρακτηριστικά και Στρατηγική Ανάπτυξης της Νησιωτικής Ελλάδος» έχει εκπονηθεί από τους Γεώργιο Μέργο, Αθανάσιο Παπαδασκαλόπουλο και Εμμανουήλ Χριστοφάκη, με ανάθεση της Ακαδημίας Αθηνών (2003). Στη μελέτη αυτή την επίβλεψη είχε ο Ακαδημαϊκός Καθηγητής Κωνσταντίνος Δρακάτος και Επιστημονικός Σύμβουλος ήταν ο Ομότιμος Καθηγητής Νικόλαος Κόνσολας.

περιμετρικές περιοχές της Ένωσης και το ειδικό πρόγραμμα νησιών Αιγαίου², δεν συνιστούν ολοκληρωμένη πολιτική υπέρ των νησιών.

Στη συνθήκη του Μάαστριχτ αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα επανασύνδεσης των νησιωτικών περιφερειών με τις κεντρικές περιφέρειες της Κοινότητας. Η συνθήκη του Άμστερνταμ αναφέρεται ρητά στις νησιωτικές περιφέρειες. Αναγνωρίζει ότι οι περιφέρειες αυτές υποφέρουν από δομικά μειονεκτήματα που συνδέονται με τη νησιωτικότητα και η κοινοτική νομοθεσία πρέπει να λάβει υπόψη αυτά τα μειονεκτήματα.

Επίσης, η συνθήκη αναφέρει ότι μπορούν να ληφθούν ειδικά μέτρα προς όφελος των νησιωτικών περιοχών. Στην πράξη όμως αυτές οι αναφορές δεν μπόρεσαν μέχρι σήμερα να μετασχηματισθούν σε συγκεκριμένη πολιτική.

Η διερεύνηση της αναπτυξιακής διαδικασίας στο νησιωτικό χώρο προϋποθέτει τη συστηματική μελέτη και την κατανόηση των βασικών χαρακτηριστικών της νησιωτικής οικονομίας και κυρίως της έννοιας της νησιωτικότητας³. Προκειμένου να προσδιορισθεί το περιεχόμενο της νησιωτικότητας, έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί και έχει γίνει σημαντική προσπάθεια να διασαφηνισθούν οι έννοιες που σχετίζονται με το νησιωτικό χώρο.

2. Το πρόγραμμα ειδικών μέτρων για τα νησιά του Αιγαίου, περιλαμβάνει δημοσιονομικά μέτρα (ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις, επιδότηση κόστους μεταφοράς) και διαρθρωτικά μέτρα (στήριξη των υποδομών στις μεταφορές, τις επικοινωνίες, την ενέργεια, τη γεωργία, την αλιεία κ.ά.), στο πλαίσιο του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2019/93 για τη θέσπιση ειδικών μέτρων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα προς όφελος των μικρών νησιών του Αιγαίου Πελάγους, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L184, 27.07.1993.

3. Ο όρος νησιωτικότητα χρησιμοποιείται ευρύτατα στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία (στα Αγγλικά ο όρος αποδίδεται ως insularity), για να περιγράψει με ολοκληρωμένο και συνεκτικό τρόπο τα ιδιαίτερα φυσικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του νησιωτικού χώρου, που προσδιορίζονται από το μόνιμο φαινόμενο της γεωγραφικής ασυνέχειας.

Γενικά, νησί μπορεί να θεωρηθεί κάθε τμήμα γης που δεν έχει χερσαία σύνορα. Πέρα από τον απλουστευμένο αυτό ορισμό, έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες εννοιολογικού προσδιορισμού του νησιωτικού χώρου, έτσι ώστε να σκιαγραφηθούν με ολοκληρωμένο τρόπο τα σύνθετα γεωμορφολογικά, δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά του χαρακτηριστικά.

Ένας στατιστικός κυρίως ορισμός για το νησιωτικό χώρο, που περιλαμβάνει ωστόσο και κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις, θεωρείται αυτός που έχει δώσει η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROSTAT), σύμφωνα με τον οποίο, νησί είναι κάθε τμήμα γης με έκταση τουλάχιστον 1 km^2 , που διαθέτει επιπλέον τα εξής χαρακτηριστικά (Eurisles, 2002):

- *Απέχει τουλάχιστον 1 χλμ από την ξηρά, ενώ δεν έχει σταθερή σύνδεση μ' αυτήν.*
- *Έχει δημιουργηθεί με φυσικό τρόπο.*
- *Είναι μικρότερο από ήπειρο.*
- *Έχει ένα μόνιμο πληθυσμό στατιστικά σημαντικό⁴ και συνεπώς στηρίζει κατοικία και οικονομικές δραστηριότητες.*
- *Δεν περιλαμβάνει πρωτεύουσα κράτους.*

Αντίστοιχοι ορισμοί έχουν δοθεί για τις νησιωτικές περιφέρειες, τα νησιωτικά συμπλέγματα και τα αρχιπελάγη.

Η νησιωτική περιφέρεια ορίζεται ως η γεωγραφική περιοχή που περιλαμβάνει ομάδα νησιών ή ένα μεγάλο νησί και τα χαρακτηριστικά της, κυρίως κοινωνικό-οικονομικά, τη διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες ηπειρωτικές περιφέρειες

4. Η EUROSTAT θέτει ως ενδεικτικό όριο τους 50 κατοίκους.

(Σοφούλης, 1990). Τα προβλήματα ανάπτυξης που χαρακτηρίζουν το είδος αυτής της περιφέρειας είναι ομοιογενή σε όλη την έκταση της και αναφέρονται

κυρίως στη δυσχέρεια πρόσβασης, στη μεγάλη απόσταση που χωρίζει τα εντασσόμενα νησιά και στο μικρό τους μέγεθος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001).

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε νησιωτική περιφέρεια μπορεί να ενταχθεί τμήμα της χώρας-μέλους που περιβάλλεται από θάλασσα και δεν έχει καμία σταθερή σύνδεση με ηπειρωτική περιοχή ούτε αποτελεί την έδρα πρωτεύουσας της συγκεκριμένης χώρας⁵.

Το νησιωτικό σύμπλεγμα περιλαμβάνει ομάδα νησιών που έχουν μεταξύ τους λειτουργικές αλληλεξαρτήσεις και είναι χώρος ευαίσθητος σε επιρροές από ηπειρωτικές περιοχές, ενώ το αρχιπέλαγος αναφέρεται σε απομονωμένη ομάδα νησιών με έντονες εσωτερικές λειτουργικές διασυνδέσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να προσδιορισθούν και να αναλυθούν τα βασικά χαρακτηριστικά της νησιωτικότητας.

Καταρχήν, η νησιωτικότητα αναφέρεται με συνδυασμένο τρόπο σε φυσικά και κοινωνικοοικονομικά στοιχεία. Οι ορισμοί που παρουσιάσθηκαν τονίζουν κυρίως τις φυσικές διαστάσεις της έννοιας της νησιωτικότητας. Ωστόσο, η αναφορά σε φυσικά χαρακτηριστικά δε φωτίζει παρά μία μόνο πλευρά της νησιωτικότητας.

Η νησιωτικότητα είναι επιβαρυντικός παράγοντας, που προκαλεί άνιση ανάπτυξη του παραγωγικού δυναμικού και χωρική διαφοροποίηση των εισοδημάτων και των συνθηκών ζωής. Αναλυτικότερα, τα χαρακτηριστικά της

5. Ο ορισμός αυτός δόθηκε από το: Parlement Europeen, Resolution sur les problemes des regions insulaires de l' Union Europeenne, A4-0118/98.

νησιωτικότητας, που προκύπτουν ως συνδυασμός των φυσικών και κοινωνικοοικονομικών στοιχείων της, είναι τα εξής (Ακαδημία Αθηνών, 2003 και EC, 2003) :

Η σχετική απομόνωση και η αίσθηση της μοναδικότητας.

1. Η ατελής πρόσβαση στις αγορές και στις δημόσιες υπηρεσίες και τα προβλήματα στις μεταφορές.
2. Η μικρή σχετικά κλίμακα και η εξαιρετικά ευρεία διαφοροποίηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.
3. Η ιδιότητά του ως δεξαμενής πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και η ιδιόμορφη αντίληψη και συμπεριφορά του πληθυσμού σε σχέση με το χώρο, το χρόνο και τις κοινωνικές σχέσεις και η ιδιότυπη δυναμική και περιπλοκότητα των σχέσεων του νησιωτικού πληθυσμού με τη θάλασσα.
4. Η σχετικά περιορισμένη διαθεσιμότητα των παραγωγικών πόρων.
5. Οι εξαιρετικά μεγάλες εποχικές διακυμάνσεις του ανθρώπινου δυναμικού και των οικονομικών δραστηριοτήτων των νησιών.
6. Τα δημογραφικά προβλήματα στα μικρά νησιά.

Τα αίτια του περιφερειακού προβλήματος που μεγιστοποιούνται είναι:

- Οι γεωγραφικοί παράγοντες και συγκεκριμένα: ο κατακερματισμός των αγορών, η απομόνωση των νησιωτικών χωρικών μονάδων, η ασυνέχεια του χώρου, η ορεινότητα που οφείλεται σε γεωλογικούς παράγοντες.
- Η ατελής κινητικότητα κεφαλαίου και εργασίας που οφείλεται στην ασυνέχεια του χώρου.

- Οι αρνητικές εξωτερικές οικονομίες στις μικρές νησιωτικές γεωγραφικές ενότητες.

Τα μειονεκτήματα της νησιωτικότητας δεν δημιουργούν προβλήματα συγκυριακής φύσης, αλλά δομικά προβλήματα, που έχουν στη βάση τους το μόνιμο φαινόμενο της γεωγραφικής ασυνέχειας. Η φυσική ασυνέχεια του γεωγραφικού χώρου είναι σαφές ότι δημιουργεί προβλήματα στη συνεκτικότητα, στη λειτουργία και στην ολοκλήρωση (με την έννοια της ενσωμάτωσης των επιμέρους μονάδων-συστημάτων) του οικονομικού και του κοινωνικού χώρου.

Για παράδειγμα, στον ηπειρωτικό χώρο η κατασκευή και λειτουργία ενός οδικού άξονα (η οποία είναι πλέον μόνιμη) αντιμετωπίζει το πρόβλημα της απομόνωσης μιας ορεινής και απομακρυσμένης περιοχής που είναι αποκομμένη από αστικά κέντρα και κύρια δίκτυα μεταφορών. Επιπλέον, υπάρχουν περιπτώσεις που ορισμένα τμήματα μεγάλων οδικών αξόνων λειτουργούν ως αναπτυξιακοί άξονες, με την έννοια της συγκέντρωσης κατά μήκος τους βιομηχανικών κυρίως δραστηριοτήτων. Κάτι αντίστοιχο είναι αδύνατο για το νησιωτικό χώρο.

Πρέπει να τονισθεί ότι η ένταση της νησιωτικότητας σε κάθε περίπτωση προσδιορίζεται από τρεις παράγοντες:

- α) Την απομόνωση του νησιού
- β) το μέγεθός του και
- γ) την απόστασή του από τις ακτές.

3.1 Πρότυπα ανάπτυξης του Νησιωτικού χώρου

Η διαμόρφωση του προτύπου ανάπτυξης αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για τη συστηματική χάραξη της αναπτυξιακής στρατηγικής. Η επιλογή αυτή συνήθως εξαρτάται από παράγοντες που αφορούν τα γεωφυσικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά μιας χώρας ή μιας συγκεκριμένης χωρικής ενότητας, καθώς επίσης και από παράγοντες που αφορούν το εξωτερικό περιβάλλον, όπως η οικονομική συγκυρία, οι διεθνείς πολιτικοοικονομικοί προσανατολισμοί της χώρας, η διάρθρωση και ο γεωγραφικός προσανατολισμός των εξαγωγών της κλπ.

Στη διεθνή πρακτική δύο κύρια πρότυπα οργάνωσης της ανάπτυξης συναντώνται με διάφορες προσαρμογές (Παπαδασκαλόπουλος, 1995). Τα πρότυπα αυτά, που εμφανίζονται και στο νησιωτικό χώρο, είναι το πρότυπο της συγκέντρωσης - διάχυσης της ανάπτυξης και το πρότυπο της ολοκληρωμένης – ενδογενούς ανάπτυξης.

3.2 Η αναζήτηση ενός προτύπου ανάπτυξης του νησιωτικού χώρου

Ο νησιωτικός χώρος παρέχει το καλύτερο παράδειγμα απομονωμένων τις περισσότερες των περιπτώσεων τοπικών οικονομιών. Έτσι όταν μιλάμε για κατακερματισμένο νησιωτικό χώρο, όπως είναι ο ελληνικός στον οποίο κυριαρχούν μικρού μεγέθους νησιά, απομονωμένα σε μεγάλο βαθμό από την

ηπειρωτική χώρα, είμαστε αναγκασμένοι να αναζητήσουμε ένα εξειδικευμένο αναπτυξιακό πρότυπο στο πρότυπο της Τοπικής Ανάπτυξης.

Οι διάφορες προσαρμογές του προτύπου της ενδογενούς-τοπικής ανάπτυξης, παρουσιάζονται στη συνέχεια. Βασική διαφοροποίηση των προτύπων αυτών από το κλασικό πρότυπο της ολοκληρωμένης ανάπτυξης είναι:

- Η εστίαση σε ένα συγκεκριμένο τόπο (ή μικροπεριφέρεια).
- Η ανάδειξη και αξιοποίηση δυναμικών δραστηριοτήτων και η δημιουργία εξωτερικών οικονομιών σε επίπεδο μικροπεριφέρειας (στοιχεία σαφώς δανεισμένα από το πολικό πρότυπο).

1. βιομηχανικοί τόποι

Η διαμόρφωση του προτύπου βασίστηκε στη Μαρσαλλιανή άποψη ότι οι οικονομίες κλίμακας δεν αποτελούν προνόμιο της μεγάλης επιχείρησης, αλλά μπορούν να προέλθουν και από τη συγκέντρωση πολλών ΜΜΕ σ' ένα τόπο, διότι η συγκέντρωση διευρύνει την αγορά εργασίας, μειώνει τον χρόνο και το κόστος προμήθειας εξειδικευμένων εισροών και αυξάνει τη διάχυση πληροφορίας και τεχνολογίας (Markusen, 2000).

2. Τοπικά Παραγωγικά Συστήματα

Η αντίληψη των Βιομηχανικών Τόπων ενσωματώθηκε στην αντίληψη των Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων (ΤΠΣ) (Courlet 1994, Porter 1999), που αφορούν

συγκέντρωση εξειδικευμένων επιχειρήσεων, η χωρική οργάνωση των οποίων εξαρτάται όχι από το παραγόμενο προϊόν, αλλά από το σύστημα παραγωγής.

3. Συστήματα Καινοτομικού Περιβάλλοντος (Milieu Innovateur)

Η τρίτη⁶ προσαρμογή της πολιτικής αφορά τα Συστήματα Καινοτομικού Περιβάλλοντος (ΣΚΠ). Σύμφωνα μ' αυτή την προσαρμογή η τοπική ανάπτυξη προκύπτει ως αποτέλεσμα καινοτόμων δράσεων και συνέργιας. Η διαμόρφωση αυτής της πολιτικής στηρίχθηκε σε δύο απόψεις.

Οι κανόνες λειτουργίας αφορούν τη συνεργασία των επιχειρήσεων, τον ανταγωνισμό, την αλληλεγγύη, την εμπιστοσύνη και την αμοιβαιότητα.

4. Συστήματα Δημιουργικού Περιβάλλοντος (Creative Milieu)

Εξέλιξη της ιδέας του Καινοτομικού Περιβάλλοντος είναι το Δημιουργικό Περιβάλλον (ΔΠ). Σύμφωνα με την αντίληψη του ΔΠ η περιφέρεια-αναπτυξιακό περιβάλλον δεν αρκεί να ενσωματώνει καινοτόμες δράσεις και προσαρμοσμένη

⁶ (Gouttebel, 2001).

τεχνολογία, αλλά να βοηθά τις τοπικές επιχειρήσεις και τους τοπικούς φορείς να παράγουν καινοτόμες ιδέες.

Πολιτική για τη διαμόρφωση Δημιουργικού Περιβάλλοντος στο νησιωτικό χώρο

Παραδοσιακή Πολιτική Περιφερειακής Ανάπτυξης – Κλασσικά Μέσα Περιφερειακής Πολιτικής	Πολιτική Δημιουργίας ΣΚΠ - Δικτυώσεις	Πολιτική Κοινωνικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης
<ul style="list-style-type: none"> • Υποδομές Μεταφορών και Τηλεπικοινωνιών • Υποδομές Ενέργειας • Πολιτική Περιβάλλοντος • Επιχειρηματικές Υποδομές • Κίνητρα για Επενδύσεις • Θεσμικές Ρυθμίσεις • Κατάρτιση 	<ul style="list-style-type: none"> • Μεταφορά Τεχνογνωσίας • Δίκτυα Συνεργασιών • Στήριξη – Δημιουργία Εταιρειών Συμβούλων • Υποστήριξη Νέων Επιχειρήσεων • Δημιουργία Κεφαλαίων Υψηλού Επιχειρηματικού Κινδύνου • Διαμόρφωση 	<ul style="list-style-type: none"> • Ενδυνάμωση Περιφερειακής Ταυτότητας • Στήριξη Πολιτιστικών Φορέων • Ανάπτυξη Υπηρεσιών Αναψυχής • Βελτίωση Ποιότητας Ζωής • Αξιοποίηση Τοπικών Ηγετικών Προσωπικοτήτων

Πηγή: Maier and Obermaier, 2001

Στο πλαίσιο αυτό, από την ανάλυση που προηγήθηκε φαίνεται καθαρά ότι οι επιμέρους προσαρμογές της τοπικής ανάπτυξης περικλείουν βασικά στοιχεία του πολιτικού προτύπου (προωθητική επιχείρηση, χωρική γειτνίαση επιχειρήσεων, αναγνώριση της σημασίας των οικονομιών συγκέντρωσης κ.λπ.). Ενσωματώνουν δηλαδή στοιχεία τόσο πολιτικής, όσο και τοπικής ανάπτυξης. *Η βασική διάκριση των προτύπων περιφερειακής ανάπτυξης αναφέρεται στον ενδογενή ή στον εξωγενή χαρακτήρα του σχεδιασμού και της εφαρμογής τους.*

Συμπερασματικά, για τον ελληνικό νησιωτικό χώρο, αφού διερευνηθούν οι αναπτυξιακές δυνατότητες και οι περιορισμοί, θα πρέπει να προωθηθεί η διαμόρφωση ενός προσαρμοσμένου προτύπου περιφερειακής ανάπτυξης, το οποίο θα είναι ικανό να ενισχύσει σε μόνιμη βάση την αναπτυξιακή δυναμική του νησιωτικού χώρου μέσω:

- Της δημιουργίας δυναμικών Πόλων ή Κέντρων Ανάπτυξης.
- Της αξιοποίησης τοπικών πλεονεκτημάτων και της ενεργοποίησης της τοπικής επιχειρηματικότητας με την ενίσχυση και ανάδειξη των Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων και των Συστημάτων Περιβάλλοντος.
- Της ολοκλήρωσης του νησιωτικού χώρου με την ενίσχυση της διανησιωτικής συνεργασίας και των δικτυώσεων.

3.3 Η φυσιογνωμία του Ελληνικού νησιωτικού χώρου

Η Ελλάδα θεωρείται μια κατ' εξοχήν θαλάσσια και νησιωτική χώρα, λόγω κυρίως της γεωγραφικής της θέσης και της γεωμορφολογίας του εδάφους της. Βρίσκεται

μεταξύ τριών ηπείρων (Ευρώπη, Ασία και Αφρική) και στη διασταύρωση των θαλάσσιων διαδρόμων μεταξύ Ανατολής και Δύσης, ενώ παράλληλα διαθέτει πλήθος νησιών, με μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ τους ως προς την έκταση, τα φυσικά χαρακτηριστικά, το πληθυσμιακό μέγεθος και την οικονομικοκοινωνική τους διάρθρωση. Με συνολική έκταση 131.957 τετρ. χλμ. και μήκος ακτών περίπου 15.000 χλμ. έχει την πιο εκτεταμένη ακτογραμμή απ' όλες τις μεσογειακές χώρες. Η παράκτια ζώνη μοιράζεται σχεδόν εξίσου μεταξύ της ηπειρωτικής και της νησιωτικής χώρας με τα 7.700 χλμ. της ακτογραμμής να αντιστοιχούν σε 3.053 νησιά.

Το ελληνικό νησιωτικό σύνολο περιλαμβάνει μια τεράστια ποικιλία νησιών και νησιωτικών συμπλεγμάτων, που καλύπτουν το 18,8% του εδάφους της χώρας (24.739,4 τ.χλμ.). Ειδικότερα, η χώρα μας απαριθμεί συνολικά 9.837 θαλάσσια νησιωτικά εδάφη (νησιά, νησίδες, βραχονησίδες και ερημονήσια), γεγονός που την κατατάσσει στις πρώτες θέσεις μεταξύ των νησιωτικών χωρών του κόσμου (ΙΠΑ-Οικονομικός Ταχυδρόμος, 2000).

Από τις Περιφέρειες της χώρας στις πρώτες θέσεις, σχετικά με τον αριθμό των νησιωτικών εδαφών είναι το Νότιο Αιγαίο (με 3.381 νησιωτικά εδάφη, που καλύπτουν το 34,4% του συνολικού αριθμού των νησιωτικών εδαφών της χώρας), ενώ ακολουθούν η Κρήτη (με 1.224 νησιωτικά εδάφη, που αποτελούν το 12,4% των νησιωτικών εδαφών της χώρας), η Θεσσαλία (996 νησιωτικά εδάφη, που καλύπτουν το 10,1% των νησιωτικών εδαφών της χώρας), τα Ιόνια Νησιά (949 νησιωτικά εδάφη, που αποτελούν το 9,7% των νησιωτικών εδαφών της χώρας) η Στερεά Ελλάδα (711 νησιωτικά εδάφη, που καλύπτουν το 7,2% των νησιωτικών

εδαφών της χώρας) και η Κεντρική Μακεδονία (614 νησιωτικά εδάφη, δηλαδή το 6,2% των νησιωτικών εδαφών της χώρας). Στην τελευταία θέση μεταξύ των Περιφερειών της χώρας βρίσκεται η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (με 51 νησιωτικά εδάφη, που καλύπτουν μόλις το 0,5% του συνολικού αριθμού των νησιωτικών εδαφών της χώρας), ενώ μία μόνο Περιφέρεια, η Δυτική Μακεδονία δεν διαθέτει καθόλου νησιωτικό χώρο.

Από την πλευρά των Νομών⁷, οι Κυκλάδες και τα Δωδεκάνησα κατέχουν τις δύο πρώτες θέσεις όσον αφορά τον αριθμό των νησιωτικών εδαφών (με 2.242 και 1.139 νησιωτικά εδάφη αντίστοιχα), ενώ ακολουθούν η Μαγνησία (910), η Εύβοια (573), η Αττική (447), η Χαλκιδική (446) και η Κέρκυρα (425)

Η πλειονότητα των νησιών της χώρας χωροθετείται στο αρχιπέλαγος του Αιγαίου. Ειδικότερα, το Αιγαίο χαρακτηρίζεται από πολυάριθμα νησιά όλων των κατηγοριών. Στο Νότο, η Κρήτη, που συγκαταλέγεται μαζί με τη Σαρδηνία, τη Σικελία και την Κορσική στα πολύ μεγάλα νησιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο Δυτικό Αιγαίο, σε σχετικά μικρή απόσταση από την ηπειρωτική Ελλάδα, υπάρχει μεγάλος αριθμός νησιών, που ανήκουν διοικητικά σε νομούς της ηπειρωτικής χώρας (Νησιά Αργοσαρωνικού, Βόρειες Σποράδες, Εύβοια).

Ο κεντρικός κορμός του Αιγαίου είναι κατάσπαρτος από νησιά μικρού και μεσαίου μεγέθους, που διοικητικά ανήκουν σε δύο αποκλειστικά νησιωτικές Περιφέρειες (Βορείου και Νοτίου Αιγαίου) και πέντε Νομούς (Λέσβου, Χίου, Σάμου, Δωδεκανήσου και Κυκλάδων), αν εξαιρέσει κανείς την Θάσο και τη Σαμοθράκη

⁷ (Κλωνής, 1998).

που ανήκουν σε Νομούς της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Σ.Α. Νησιωτικού Χώρου 2000-2006).

Οι αποκλειστικά νησιωτικές Περιφέρειες της χώρας είναι το Βόρειο Αιγαίο, το Νότιο Αιγαίο, τα Ιόνια Νησιά και η Κρήτη, οι οποίες καταλαμβάνουν το 14,97% της έκτασης και το 12,06% του πληθυσμού της χώρας. Τα Ιόνια νησιά αποτελούν συνοριακή περιοχή της χώρας, ενώ οι υπόλοιπες περιοχές αποτελούν συνοριακές περιοχές των εξωτερικών συνόρων της Ε. Ε.

Η αναπτυξιακή κατάσταση των νησιωτικών περιφερειών και νομών προσδιορίζεται από την έντονη εξειδίκευση στον τριτογενή τομέα της οικονομίας, κυρίως στον τουρισμό και στις σχετικές δραστηριότητες που συνδέονται μ' αυτόν. Ωστόσο, ενώ όλες οι νησιωτικές περιφέρειες της χώρας παρουσιάζουν θετικές τάσεις εξέλιξης, όσον αφορά τους δημογραφικούς και βασικούς οικονομικούς δείκτες, η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου παρουσιάζει στασιμότητα, γεγονός που την κατατάσσει στις πλέον προβληματικές περιφέρειες της Ε.Ε. Οι υπόλοιπες νησιωτικές περιφέρειες της χώρας παρά το υψηλότερο επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με το Βόρειο Αιγαίο και τη φαινομενικά βελτιωμένη εικόνα που παρουσιάζουν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, χαρακτηρίζονται από έντονες ανισότητες στο εσωτερικό τους (ιδιαίτερα η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου), των οποίων η ένταση και το μέγεθος πολλές φορές είναι αδύνατον να διαγνωσθούν και να εκτιμηθούν.

Η τυπολογία των ελληνικών νησιών (Ακαδημία Αθηνών, 2003) βάσει της αναπτυξιακής τους κατάστασης είναι η εξής:

Τυπολογία των Ελληνικών Νησιών

ΤΥΠΟΙ ΝΗΣΙΩΝ	ΤΑΣΕΙΣ – ΑΝΑΓΚΕΣ
1^Η ΟΜΑΔΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Σημαντική τουριστική δραστηριότητα σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο • Αυξανόμενες περιβαλλοντικές πιέσεις • Πληθυσμιακή αύξηση και συγκέντρωση • Άμεση ανάγκη ελέγχου του είδους της ανάπτυξης
2^Η ΟΜΑΔΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Αυξανόμενη τουριστική ανάπτυξη • Ύπαρξη εκμεταλλεύσιμων πόρων και άλλων πλην τουρισμού παραγωγικών δραστηριοτήτων • Ανάγκη για αντιμετώπιση των συγκρούσεων μεταξύ των δραστηριοτήτων • Αποτροπή της εξάρτησης από τη μονόπλευρη τουριστική ανάπτυξη
3^Η ΟΜΑΔΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Νησιά με σχετικά μικρή γεωγραφική έκταση • Σοβαρά προβλήματα ανάπτυξης • Συνεχής μείωση πληθυσμού • Σοβαρές ελλείψεις σε υποδομές και κατάλληλες συνδέσεις • Ανεπάρκεια ή ελάχιστος βαθμός αξιοποίησης των πόρων • Αισθητή γεωγραφική απομόνωση
4^Η ΟΜΑΔΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Νησίδες με πολύ μικρή γεωγραφική έκταση και ελάχιστους κατοίκους • Αισθητή γεωγραφική απομόνωση • Σχεδόν παντελής έλλειψη υποδομών • Ανάγκη για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και άρση της απομόνωσης

1. Ειδικά τα μικρά νησιά, που αποτελούν την πλειονότητα του ελληνικού νησιωτικού χώρου, αντιμετωπίζουν σημαντικούς περιορισμούς που έχουν σχέση με τη γεωμορφολογία, τον περιμετρικό χαρακτήρα και το περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές).

3.4 Η στρατηγική της Ανάπτυξης του νησιωτικού χώρου

Η αναπτυξιακή στρατηγική εξειδικεύει το πρότυπο που έχει σκιαγραφηθεί και ενισχύει τις σχετικές προτεραιότητες μέσα από τα σχέδια και προγράμματα περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης (Vanhove and Klaassen, 1987). Τα κύρια σημεία της στρατηγικής περιφερειακής ανάπτυξης είναι:

- Η διαμόρφωση του προτύπου περιφερειακής ανάπτυξης (πολική ανάπτυξη - πόλοι και κέντρα ανάπτυξης, ολοκληρωμένη ανάπτυξη – τοπική ανάπτυξη – ενδογενές δυναμικό).
- Ο προσδιορισμός των κλαδικών και χωρικών προτεραιοτήτων παρέμβασης.
- Η κατάρτιση των προγραμμάτων περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης και ο προσδιορισμός του ρόλου της κεντρικής και αποκεντρωμένης κρατικής διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών φορέων στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, σε περιφερειακό επίπεδο, η αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώνεται και προωθείται μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Γ΄ ΚΠΣ. Στο πλαίσιο αυτό, οι άξονες προτεραιότητας για τις τέσσερις νησιωτικές περιφέρειες στα αντίστοιχα ΠΕΠ είναι οι εξής (ΓΓ Περιφερειών Β. Αιγαίου, Ν. Αιγαίου, Ιονίων Νησιών, Κρήτης 2001):

ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου

1. **Αντιμετώπιση των προβλημάτων του νησιωτικού χαρακτήρα – Βασικές υποδομές.**
2. Προστασία περιβάλλοντος και βιώσιμη διαχείριση φυσικών πόρων.
3. Έλεγχος της τουριστικής ανάπτυξης και αναπροσανατολισμός της.
4. **Ενίσχυση και αξιοποίηση των δυναμικών νησιωτικών κέντρων ανάπτυξης.**
5. Ανάπτυξη της υπαίθρου και ενίσχυση νησιών και περιοχών χαμηλής οικονομικής ανάπτυξης.

**Κύριες κατευθύνσεις δράσεων στις τέσσερις νησιωτικές περιφέρειες,
σύμφωνα με τα αντίστοιχα ΠΕΠ 2000-2006**

Περιφέρειες	Τουριστική Ανάπτυξη	Προστασία και βιώσιμη διαχείριση περιβάλλοντος	Υποδομές και δίκτυα μεταφορών – μείωση απομόνωσης	Αστική ανάπτυξη	Νέες Τεχνολογίες και Καινοτομίες	Ανάπτυξη υπαίθρου ή/και μικρών νησιών	Ανθρώπινο δυναμικό
Νότιο Αιγαίο	√	√	√	√		√	

Με βάση το αναπτυξιακό πρότυπο μπορεί να σκιαγραφηθεί το πλαίσιο υλοποίησης της αναπτυξιακής στρατηγικής για το νησιωτικό χώρο, που αναφέρεται στις κλαδικές και χωρικές προτεραιότητες, στις οποίες θα επικεντρωθεί ο αναπτυξιακός προγραμματισμός.

Κλαδικές προτεραιότητες

Στην περίπτωση του ελληνικού νησιωτικού χώρου ο προσδιορισμός των κλαδικών προτεραιοτήτων της αναπτυξιακής στρατηγικής αφορά:

- Την προώθηση των κλάδων στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη, καθώς και των κλάδων που μπορούν να ενισχύσουν την διεθνή ανταγωνιστικότητα των οικονομιών. Από τους κλάδους αυτούς θα προέλθουν οι προωθητικές δραστηριότητες των Πόλων και Κέντρων Ανάπτυξης. Οι κλάδοι αυτοί είναι οι Μεταφορές, το Εμπόριο, η Εκπαίδευση, η Υγεία, η Τεχνολογία-Καινοτομία, ο Μαζικός Τουρισμός οι Υπηρεσίες.
- Την ενίσχυση των προωθητικών δραστηριοτήτων των ΤΠΣ, δηλαδή των κλάδων γύρω από τους οποίους θα συναρθρωθούν οι τοπικές ΜΜΕ. Οι

δυναμικές προωθητικές δραστηριότητες των Τοπικών Παραγωγικών Συστημάτων είναι οι Ειδικές Μορφές Τουρισμού, τα Τοπικά και τα Παραδοσιακά Προϊόντα και η Τοπική Παράδοση.

- Την αξιοποίηση όλων των τοπικών πλεονεκτημάτων των επιμέρους χωρικών μονάδων του νησιωτικού χώρου.

Οι κλαδικές προτεραιότητες θα πρέπει να ακολουθούν τις εξής βασικές κατευθύνσεις – στόχους:

1. Αξιοποίηση όλων των τοπικών πλεονεκτημάτων και πόρων.
2. Ενίσχυση των δυναμικών κλάδων και της τοπικής επιχειρηματικότητας.
3. Ανάδειξη των προωθητικών δραστηριοτήτων που είναι στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη.

Οι στόχοι αυτοί εξυπηρετούνται συμπληρωματικά από ολοκληρωμένες πολιτικές που αφορούν τους Υδάτινους Πόρους, το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη, τις Μεταφορές και τις Τηλεπικοινωνίες, τη Διεύρυνση της Παραγωγικής Βάσης, την Κοινωνική Ανάπτυξη, Υποστηρικτικές Δράσεις, καθώς και ένα Ολοκληρωμένο και ειδικά προσαρμοσμένο Θεσμικό Πλαίσιο για την ανάπτυξη του Νησιωτικού Χώρου.

3.5 Αποτύπωση της αναπτυξιακής στρατηγικής του νησιωτικού χώρου

Στο πλαίσιο αυτό, αν συνδέσουμε την αναπτυξιακή εμπειρία του νησιωτικού χώρου και τις σύγχρονες απαιτήσεις του αναπτυξιακού σχεδιασμού και προγραμματισμού μπορούμε να διατυπώσουμε την ακόλουθη πρόταση για τη Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης του Νησιωτικού Χώρου⁸.

Οι κύριοι Στρατηγικοί Στόχοι είναι οι εξής:

8. Αναλυτικότερα για την Στρατηγική Ανάπτυξης του Νησιωτικού Χώρου βλέπε: Ακαδημία Αθηνών (2003), Οικονομικά χαρακτηριστικά και Στρατηγική Ανάπτυξης της Νησιωτικής Ελλάδος, Αθήνα.

- *Ενίσχυση της Εξωστρέφειας και της Αυτοδύναμης Ανάπτυξης του Νησιωτικού Χώρου*
- *Ενίσχυση των Εξωτερικών Οικονομιών και άρση της απομόνωσης του Νησιωτικού Χώρου*
- *Αξιοποίηση των Φυσικών και Ανθρώπινων Πόρων στην αναπτυξιακή διαδικασία*
- *Πληθυσμιακή ενδυνάμωση και ενίσχυση της Συνοχής του Νησιωτικού Χώρου*

Τονίζεται ότι οι διαδικασίες του σχεδιασμού και της εφαρμογής των αναπτυξιακών πολιτικών σε τοπικό επίπεδο δεν ανήκουν αποκλειστικά και μόνο στην αρμοδιότητα της κεντρικής και αποκεντρωμένης διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η πολιτική της ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο κινείται σ' ένα πραγματικά πολύπλοκο πλαίσιο, με λειτουργίες και αποφάσεις που διασταυρώνονται ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα διοίκησης και στους διάφορους φορείς, ιδίως στο νησιωτικό χώρο.

Το πλαίσιο συνεργασίας και κοινωνικής συναίνεσης και οι όποιες αποφάσεις των τοπικών φορέων επηρεάζουν την εξειδίκευση της στρατηγικής και τη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης, ιδίως στην περίπτωση της ανάδειξης Τοπικών Συστημάτων Δημιουργικού Περιβάλλοντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΕΙΔΙΚΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

Τα Αναπτυξιακά Κίνητρα αποτελούν στην πράξη μια πολιτική διοικητικής μεταφοράς πόρων (μέσω του Προϋπολογισμού του κράτους) από την κοινωνία σε επιλεγμένες περιοχές και επιχειρήσεις με το σκεπτικό ότι η θυσία αυτή θα ανταποδοθεί στη κοινωνία με αύξηση του πλούτου, των φόρων και της απασχόλησης. Οι στόχοι αυτοί πολλές φορές έχουν διαψευσθεί διότι πρακτικά γινόταν καταστράτηγηση των σκοπών και των όρων των κινήτρων.

4.1 Ο νέος αναπτυξιακός Νόμος

Ο νέος νόμος επιφέρει σημαντικές αλλαγές στα αναπτυξιακά κίνητρα, κυρίως σε σχέση με το είδος και τις κατηγορίες των επιδοτήσεων, ενώ περιέχει και ρυθμίσεις για επενδύσεις μεσαίων, για τα ελληνικά δεδομένα, επιχειρήσεων.

Πιο χαρακτηριστικές μεταβολές είναι η μείωση του κατώτατου ορίου επένδυσης (ΜΜΕ) για υπαγωγή στα κίνητρα από τα 132.000 € στα 100.000€, η υπαγωγή στα κίνητρα των εμπορικών επιχειρήσεων, η μείωση της ίδιας συμμετοχής από 40% στο 25%, η προσαύξηση των επιχορηγήσεων των ΜΜΕ κατά 15% (με ανώτατο όριο το 55%) κ.α.

Οι ρυθμίσεις για τις ΜΜΕ βοηθούν την περιφέρεια όπου οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρέχουν απασχόληση και βοηθούν στη συγκράτηση του εργατικού δυναμικού.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ:

- Καθιερώνονται 5 οριζόντιες κατηγορίες κινήτρων βάση των οποίων παρέχονται επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις ενώ διατηρείται και η φιλοσοφία των Περιοχών.
- Καταργείται η σύνδεση της επιχορήγησης με τις θέσεις εργασίας.
- Καταργείται η διάκριση νέων και παλιών επιχειρήσεων στα κίνητρα.
- Μέγιστο ύψος ενίσχυσης ορίσθηκε το 55% το οποίο ισχύει για τις ΜΜΕ.

- Θεσμοθετείται η επιδότηση της απασχόλησης
- Μειώνεται η ίδια συμμετοχή από 40% στο 25%
- Καταργείται η έμμεση φορολόγηση των κρατικών ενισχύσεων
- Θα υπάρχουν ιδιώτες αξιολογητές για τα επενδυτικά σχέδια οι οποίοι θα παίζουν καθοριστικό ρόλο στην τελική υπαγωγή της επένδυσης στα κίνητρα.
- Οι επενδύσεις εμπορικών επιχειρήσεων εντάσσονται στα κίνητρα.
- Μειώνεται σε 2 μήνες από την υποβολή, η προθεσμία έγκρισης των επενδυτικών σχεδίων.
- Αξιολογούνται τα ουσιαστικά στοιχεία των επενδυτικών σχεδίων (βιωσιμότητα, απασχόληση, αξιοποίηση τοπικών πλουτοπαραγωγικών πηγών).
- Αίρεται η διάκριση μεταξύ Παλαιών και Νέων επιχειρήσεων.
- Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον Τουρισμό.
- Παρέχονται πρόσθετες ενισχύσεις και δυνατότητες στις ΜΜΕ

4.2: Θέσεις της ΓΣΕΒΕΕ για τον νέο Αναπτυξιακό νόμο

Υπάρχουν πολλά ερωτηματικά για το κατά πόσον η έως τώρα επιδοματική πολιτική του Κράτους στις επιχειρήσεις, υπηρετεί τους στόχους της Ανάπτυξης της Χώρας και ενθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις (εγχώριες και μη), την ενίσχυση της Απασχόλησης, την εξωστρέφεια της Ελληνικής Οικονομίας, την αύξηση των εσόδων του Κράτους, ώστε να ασκηθεί με ευχέρεια ο αναδιανεμητικός του ρόλος. Η Επιδοματική Πολιτική εφαρμόσθηκε έως τώρα με δυσανάλογα Αποτελέσματα.

Οπωσδήποτε ο νέος αυτός Νόμος φαίνεται να είναι λειτουργικότερος από τον προηγούμενο και τουλάχιστον επιδιώκει να απευθυνθεί και στις Μικρές Επιχειρήσεις.

4.3 Στόχος αναπτυξιακού νόμου 2601/98.

Με τις νέες ρυθμίσεις τα επενδυτικά κίνητρα εξακολουθούν να αποτελούν ένα από τα βασικά μέσα της διαρθρωτικής πολιτικής για την ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, την αύξηση της απασχόλησης και την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη.

Στα υπαγόμενα επενδυτικά προγράμματα και σχέδια παρέχονται τα ακόλουθα είδη ενισχύσεων:

α) **Επιχορήγηση** που συνίσταται στη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου

β) **Επιδότηση των τόκων** που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλομένων τόκων των μεσομακροπρόθεσμων δανείων τετραετούς τουλάχιστον διάρκειας, που λαμβάνονται για την υλοποίηση της ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης

γ) **Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης** που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλομένων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση της χρήσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού

δ) **Φορολογική απαλλαγή** ύψους μέχρι ενός ποσοστού επί της αξίας της ενισχυόμενης επένδυσης ή/ και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού του οποίου αποκτάται η χρήση. Η ενίσχυση αυτή συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμομένων κερδών της πρώτης δεκαετίας από την

πραγματοποίηση της επένδυσης ή του προγράμματος, με το σχηματισμό ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού.

Παρέχονται ειδικά κίνητρα, πέραν των ανωτέρω, για ιδιαζόντως σημαντικές βιομηχανικές, μεταλλευτικές και τουριστικές επενδύσεις, ύψους άνω των είκοσι πέντε (25) δισ. δρχ. με σημαντικές επιπτώσεις στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας και στην απασχόληση με τη δημιουργία 300 τουλάχιστον νέων θέσεων μόνιμης απασχόλησης

Τα είδη ενισχύσεων παρέχονται **εναλλακτικά** σε δύο “πακέτα” κινήτρων ως εξής:

- α) Επιχορήγηση η / και επιδότηση τόκων ή/και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης
- β) Φορολογική απαλλαγή και επιδότηση τόκων αν ληφθεί επενδυτικό δάνειο

Επίσης προβλέπονται:

- 1* ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης, στα πλαίσια ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης, περιφερειών ή τμημάτων περιφερειών της χώρας ή ορισμένων κατηγοριών επιχειρήσεων, τα οποία περιλαμβάνουν εκτός των προαναφερομένων ειδών ενισχύσεων, πρόσθετα κίνητρα καθώς και ειδικά πρόσθετα κριτήρια επιλεξιμότητας και υπαγωγής.
- 2* πολυετή επιχειρηματικά σχέδια διάσωσης και αναδιάρθρωσης μεγάλων υφισταμένων μεταποιητικών ή μεταλλευτικών επιχειρήσεων που απασχολούν τουλάχιστον 150 άτομα, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό, την

εξυγίανση και ανάπτυξη τους, βάσει ολοκληρωμένων επιχειρηματικών προτάσεων

Τα παραπάνω ρυθμίζονται με ad hoc Προεδρικά Διατάγματα και Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις

Για την εφαρμογή των ενισχύσεων του νέου νόμου οι φορείς (εταιρείες ή ατομικές επιχειρήσεις) της επενδυτικής δραστηριότητας, διακρίνονται σε νέους ή παλαιούς.

Νέοι φορείς θεωρούνται οι νεοϊδρυόμενες εταιρείες ή ατομικές επιχειρήσεις, καθώς και εκείνες που υποβάλλουν αίτηση υπαγωγής πριν παρέλθει πενταετία από τη σύστασή τους ή την έναρξη επιτηδεύματος προκειμένου για ατομικές επιχειρήσεις

Παλαιοί φορείς είναι εκείνοι που υποβάλλουν αίτηση για εφαρμογή των ενισχύσεων του παρόντος, μετά την πάροδο πενταετίας από τη σύστασή τους ή την έναρξη επιτηδεύματος προκειμένου για ατομικές επιχειρήσεις

Οι φορείς οι οποίοι προέρχονται από συγχώνευση ή απορρόφηση υφισταμένων επιχειρήσεων, θεωρούνται ως παλαιοί εφόσον έστω και για μία από αυτές, έχει παρέλθει πενταετία από τη σύστασή της.

Οι κεφαλαιακές ενισχύσεις παρέχονται **αποκλειστικά στους νέους φορείς** οι οποίοι όμως έχουν τη δυνατότητα εναλλακτικής πρόσβασης και στο δεύτερο “πακέτο” κινήτρων (δηλαδή φορολογικές απαλλαγές και επιδότηση τόκων).

Οι φορολογικές απαλλαγές και η επιδότηση των τόκων απευθύνονται **αποκλειστικά στους παλαιούς φορείς** και εναλλακτικά στους νέους όπως προαναφέρθηκε.

Επισημαίνεται ότι **δεν υφίσταται διάκριση** στις παρακάτω περιπτώσεις:

- 3* στα πολυετή (2-5 έτη) επιχειρηματικά σχέδια των παλαιών φορέων παρέχεται μόνο επιχορήγηση
- 4* στα επιχειρηματικά σχέδια διάσωσης και αναδιάρθρωσης, εφόσον υποβάλλονται από παλαιούς φορείς, παρέχονται όλα τα είδη ενισχύσεων πλην της ενίσχυσης της φορολογικής απαλλαγής και κάθε άλλης ενίσχυσης φορολογικού χαρακτήρα
- 5* στις ιδιαζόντως σημαντικές (άνω των 25 δισ. δρχ.) επενδύσεις παρέχονται εναλλακτικά όλα τα είδη ενισχύσεων
- 6* στις επενδύσεις εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής, ξενοδοχειακών μονάδων και τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων παρέχονται εναλλακτικά όλα τα είδη ενισχύσεων εφόσον πραγματοποιούνται από παλαιούς φορείς
- 7* στις επενδύσεις ίδρυσης δημόσιας χρήσεως σταθμών αυτοκινήτων παρέχεται μόνο επιχορήγηση ανά δημιουργούμενη νόμιμη θέση στάθμευσης είτε πραγματοποιούνται από νέους είτε από παλαιούς φορείς
- 8* στις επενδυτικές δαπάνες που αφορούν στη διαδικασία πιστοποίησης προϊόντων και διασφάλισης της ποιότητας, στην ευελιξία της παραγωγικής διαδικασίας, στην προσαρμογή φιλικής τεχνολογίας στην παραγωγική διαδικασία, στην παραγωγή καινοτομικών προϊόντων και εισαγωγής καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία, στην οικολογική

- αποσυναρμολόγηση προϊόντων συσκευασίας, παρέχεται μόνο επιχορήγηση είτε πραγματοποιούνται από νέους είτε από παλαιούς φορείς
- 9* στις επενδύσεις που πραγματοποιούνται από επιχειρήσεις των ΟΤΑ ή Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ή Συνεταιρισμών παρέχονται εναλλακτικά όλα τα είδη ενισχύσεων ανεξάρτητα αν πραγματοποιούνται από παλαιούς ή νέους φορείς
- 10* στις επενδύσεις που μπορούν να πραγματοποιηθούν στην Αλβανία παρέχεται μόνο η ενίσχυση της επιχορήγησης ανεξάρτητα αν πραγματοποιούνται από παλαιούς ή νέους φορείς
- 11* στις επενδύσεις τεχνικών εταιρειών νέων ή παλαιών φορέων παρέχεται μόνο η ενίσχυση της επιχορήγησης
- 12* στις επενδύσεις εμπορικών επιχειρήσεων παρέχονται μόνο τα κίνητρα του δεύτερου “πακέτου” ανεξάρτητα αν πραγματοποιούνται από παλαιούς ή νέους φορείς

Στο νέο αναπτυξιακό νόμο υπάγονται επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας

- 13* πρωτογενή (π.χ. θερμοκήπια, κτηνοτροφικές μονάδες, επιχειρήσεις ιχθυοκαλλιέργειας)
- 14* δευτερογενή (μεταποιητικές επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητες σύμφωνα με την κατάταξη ΣΤΑΚΟΔ 91 της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας- βλ.άρθρο 15 του Ν. 2601/98)
- 15* τριτογενή τομέα (π.χ. εργαστήρια εφαρμοσμένης βιομηχανικής, ενεργειακής, μεταλλευτικής, γεωργικής, κτηνοτροφικής, δασικής και

ιχθυοκαλλιεργητικής έρευνας, επιχειρήσεις ανάπτυξης τεχνολογιών και βιομηχανικών σχεδίων, παροχής υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας, ανάπτυξης λογισμικού, εργαστήρια παροχής υπηρεσιών ποιότητας κ.λ.π.)

16* τουρισμό (περιλαμβάνονται εκτός των ξενοδοχειακών μονάδων και οι ειδικές τουριστικές υποδομές, όπως συνεδριακά και χιονοδρομικά κέντρα, μαρίνες, γήπεδα γκολφ, κέντρα θαλασσοθεραπείας, τουρισμού υγείας, προπονητικού και αθλητικού τουρισμού, αξιοποίηση ιαματικών πηγών, εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής σε ξενοδοχεία και campings, κ.λ.π)

Οι ενισχυόμενες δαπάνες των επενδυτικών σχεδίων όλων των τομέων δραστηριότητας περιγράφονται αναλυτικά κατά κατηγορία επιχειρήσεων στο άρθρο 3 του Ν.2601/98.

4.4 Στόχος του αναπτυξιακού νόμου 3299/04.

Ο αναπτυξιακός νόμος 3299/04 ψηφίστηκε με σκοπό να αντικαταστήσει τον 2601/98 με βασικούς άξονες:

- A. Την αύξηση των χρηματικών επιχορηγήσεων σε 50%, την ενοποίηση του συστήματος επιχορηγήσεων αλλά και την ενοποίηση υπηρεσιών και φορέων που ασχολούνται με τις επενδυτικές αιτήσεις. Επίσης προέβλεπε τη διαχείριση σε επίπεδο περιφέρειας όλων των αναπτυξιακών Νόμων και κανονισμών.

Β. Να υπαχθούν στο σύστημα ενισχύσεων το σύνολο των κλάδων της τοπικής οικονομίας και ειδικότερα:

- Οι επενδύσεις σε λατομικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις αδρανών υλικών ελεγχόμενης ποιότητας.
- Εμπορικές επιχειρήσεις πάσης φύσεως όπως πρατήρια καυσίμων, συνεργεία αυτοκινήτων , βαφεία , φανοποιεία και πλυντήρια.
- Ελαιοτριβεία και βιοτεχνίες παραγωγής καινοτομικών προϊόντων
- Κατασκευαστικές επιχειρήσεις
- Μεταφορικές και ναυτιλιακές εταιρίες
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών συνδεδεμένες με το τουρισμό όπως τουριστικά γραφεία, επιχειρήσεις ενοικιαζομένων αυτοκινήτων, εστίαση, ψυχαγωγία, κομμωτήρια και πλυντήρια ρούχων.

Γ. Μέτρα μείωσης του λειτουργικού κόστους επιχειρήσεων. Η μείωση αυτή μπορεί να επέλθει με τη μείωση του κόστους μεταφοράς προϊόντων και προσώπων. Σε μεγάλο βαθμό τα όποια κίνητρα παρέχονται εξουδετερώνονται από το γεγονός ότι το λειτουργικό κόστος των νησιωτικών επιχειρήσεων μας είναι επιβαρημένο μέχρι και 20% σε σχέση με αυτό των επιχειρήσεων της ηπειρωτικής Ελλάδας, ενώ σε ένα μεγάλο ποσοστό της αυτή η επιβάρυνση οφείλεται στο κόστος μεταφοράς. Έτσι έχει προταθεί η επιδότηση του κόστους μεταφοράς κατά 3% στα εμπορεύματα και κατά 25% στα εισιτήρια των επιβατών. Η μείωση του κόστους εργασίας μπορεί να επέλθει με επιδότηση των μισθών των εργατών ή με μείωση των ασφαλιστικών εισφορών.

Ο νόμος 286/76 προέβλεπε:

- Επιδότηση νέων θέσεων για όλες τις κατηγορίες επιχειρήσεων χωρίς διακρίσεις (ΟΑΕΔ).
- Επιδότηση δημιουργίας νέων επιχειρήσεων για όλες τις κατηγορίες επιχειρήσεων χωρίς διακρίσεις (ΟΑΕΔ).
- Μείωση άλλων δαπανών και παραγόντων που μειώνουν την κερδοφορία των επιχειρήσεων.

Ενδεικτικά παραδείγματα για τα παραπάνω είναι:

- 1) Η εξομοίωση ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων, με τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, το οποίο συνεπάγεται μείωση εξόδων μέσω των ειδικών παροχών που έχουν οι βιομηχανίες στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.
- 2) Η μείωση της φορολογίας.
- 3) Ο επαναπροσδιορισμό αφορολογήτων αποθεματικών επενδύσεων.
- 4) Η διατήρηση για τις ξενοδοχειακές μονάδες των συντελεστών απόσβεσης που ίσχυαν μέχρι και το 2001.
- 5) Οι χρηματοδοτικές διευκολύνσεις. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με δάνεια με ευνοϊκούς όρους αποπληρωμής, είτε με την διατήρηση αλλά και την επέκταση σε όλους τους κλάδους του μειωμένου επιτοκίου δανεισμού κατά τρεις μονάδες που ισχύει σε όλες τις παραμεθόριες περιοχές. Επιπλέον

μπορεί να γίνει ρύθμιση των ληξιπρόθεσμων οφειλών και την κατάργηση των πανωτοκιών.

- 6) Οι χρηματοδοτήσεις στις επιχειρήσεις ώστε να μπορούν να προωθούν τα προϊόντα τους στο εξωτερικό μέσω της διαφήμισης.
- 7) Τα κίνητρα θεσμικού χαρακτήρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η μείωση της γραφειοκρατίας.

Η παραμεθόριος σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη γήρανση του πληθυσμού αλλά και την απόσταση από τα μεγάλα οικονομικά κέντρα της ηπειρωτικής Ελλάδος, αποτελούν σοβαρά αντικίνητρα για κάθε επενδυτή, και ως αποτέλεσμα αυτές οι περιοχές υστερούν σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Ένα επιπρόσθετο πρόβλημα είναι τα εμπορικά καταστήματα που ανοίγουν στα παράλια της Τουρκίας και στα οποία εμπορεύονται κινέζικα προϊόντα χαμηλού κόστους.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι 73,78%, της Λέσβου διαμορφώνεται στο 70,73%, της Σάμου στο 72,49% και της Χίου στο 81.12%. Δηλαδή το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Λέσβου είναι το χαμηλότερο της περιφέρειας.

Κατά το παρελθόν έγιναν προσπάθειες να βελτιωθεί η ανάπτυξη της περιοχής όμως δεν υπήρχαν ουσιαστικά αποτελέσματα κυρίως γιατί δεν υπήρχε ένας κεντρικός σχεδιασμός που να βασίζεται στην ιδιαιτερότητα της περιοχής.

Όλες οι αποφάσεις και για τις χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις λαμβάνονταν στην Αθήνα από ανθρώπους που δε γνώριζαν την ιδιαιτερότητα του νησιού.

Οι στρατηγικοί στόχοι ανάπτυξης πρέπει να είναι:

- Η ανάπτυξη της πάντα σε σχέση με τον ανταγωνισμό σε ένα διεθνές περιβάλλον.
- Η προώθηση των τοπικών προϊόντων κυρίως του πρωτογενούς τομέα. Βασικό είναι να υπάρχει δικτύωση μεταξύ των επιχειρηματικών δομών.
- Η ανάδειξη του περιβάλλοντος μέσω της Αειφόρου ανάπτυξης, δηλαδή της πράσινης ανάπτυξης. Για να γίνει αυτό πρέπει να αξιοποιηθούν οι υπάρχοντες φυσικοί πόροι με την ταυτόχρονη διαφύλαξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του νησιού.
- Η τουριστική ανάπτυξη με την δημιουργία μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων.
- Η έμφαση στον εναλλακτικό τουρισμό που μπορεί να προσφέρει το νησί.
- Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών. Οι νέες τεχνολογίες μπορούν να βοηθήσουν τις τοπικές επιχειρήσεις να δικτυωθούν και να πάψουν να είναι απομονωμένες. Επίσης δίνει τη δυνατότητα στα στελέχη επιχειρήσεων να εκπαιδευτούν στις νέες συνθήκες αγοράς.
- Η δημιουργία διεθνούς διαμετακομιστικού κέντρου. Ο σκοπός αυτού του κέντρου πρέπει να είναι η ανάπτυξη σε συνδυασμό με την γείτονα χώρα, τη Τουρκία.

Τα κίνητρα για την επίτευξη αυτών των στόχων πρέπει να γίνεται μέσω ειδικών αναπτυξιακών νόμων. Σε αυτούς τους νόμους πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες του νησιού και να προβάλλεται το σημερινό πλεονέκτημα της θέσης της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ως Πύλη της Ε.Ε προς την Ανατολή.

4.5 Ο αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004

Ανάπτυξη επιτυγχάνεται μόνο με επενδύσεις. Και επειδή ο Δήμος ΡΟΔΟΥ χρειάζεται την ανάπτυξη παρουσιάζουμε περιληπτικά το νέο Αναπτυξιακό νόμο.

Ο νέος αναπτυξιακός νόμος 3299/2004 σε σχέση με προηγούμενους αναπτυξιακούς νόμους παρουσιάζει κάποιες μεταβολές, όπως μείωση κατώτατου ορίου επένδυσης στα 100.000 €, υπαγωγή στα κίνητρα και εμπορικών επιχειρήσεων, μείωση της ίδιας συμμετοχής στο 25 % κ.α.

Οι βασικοί στόχοι του νόμου είναι:

1. Η ενθάρρυνση και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας
2. Η Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων και υπηρεσιών
3. Η διεύρυνση της παραγωγικής βάσης
4. Η ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη

5. Η αύξηση της απασχόλησης

6. Η προστασία του περιβάλλοντος.

Τα είδη ενισχύσεων είναι :

1. Λήψη επιχορήγησης: αφορά στην κάλυψη από το δημόσιο τμήματος της επιλέξιμης δαπάνης.

2. Λήψη επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing): αφορά στην κάλυψη από το δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων leasing που αφορά στην απόκτηση μηχανολογικού εξοπλισμού, όπου η μέγιστη διάρκειά της δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 5 έτη.

3. Φορολογική απαλλαγή: αφορά στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμομένων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης που ενέχουν υλοποίηση επενδυτικού σχεδίου ή απόκτηση μηχανολογικού εξοπλισμού μέσω leasing για την πρώτη δεκαετία από την πραγματοποίηση.

4. Επιδότηση κόστους δημιουργούμενων θέσεων εργασίας: Αφορά στην κάλυψη για μια διετία τμήματος των μισθολογικών εξόδων για τις δημιουργούμενες θέσεις εργασίας που εντάσσονται στο επενδυτικό σχέδιο και αφορούν την πρώτη 2ετία από την ολοκλήρωση της επένδυσης.

Οι επιλέξιμοι επενδυτικοί φορείς, δηλαδή αυτοί που έχουν την δυνατότητα να υπαχθούν στον αναπτυξιακό νόμο είναι:

1. Ατομικές επιχειρήσεις μέχρι του ποσού των 200.000 €.

2. Εμπορικές εταιρείες που τηρούν βιβλία Β και Γ κατηγορίας.

3. Συνεταιρισμοί

4. Εταιρείες των ΟΤΑ Α και Β βαθμού καθώς και των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών
5. Οι ιερές μονές και η ιερά κοινότητα του Αγίου Όρους.

Στον αναπτυξιακό νόμο μπορούν να υπαχθούν Από τον πρωτογενή τομέα

1. Επενδυτικά σχέδια γεωργικών επιχειρήσεων θερμοκηπιακού τύπου και βιολογικής γεωργίας..(κατηγορία 1)
2. Κτηνοτροφικές μονάδες εσταυλισμένου η ημιεσταυλισμένου τύπου, καθώς και επιχειρήσεις ιχθυοκαλλιέργειας κλπ. (κατηγορία 1)
3. Επιχειρήσεις εξόρυξης και θραύσης βιομηχανικών ορυκτών και αδρανών υλικών. (κατηγορία 1)

Από τον δευτερογενή τομέα:

1. Επενδυτικά σχέδια όλων των κλάδων μεταποίησης (κατηγορία 1)
2. Επενδυτικά σχέδια παραγωγής ηλεκτρισμού από ήπιες μορφές ενέργειας και ειδικότερα την αιολική, την ηλιακή κλπ. (κατηγορία 4)
3. Επενδυτικά σχέδια για την παραγωγή ή και τυποποίηση Προϊόντων Γεωγραφικής Ένδειξης ή και προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης. (κατηγορία 1)

Από τον τριτογενή τομέα μας αφορούν

1. Επενδυτικά σχέδια στον τουρισμό. Ξενοδοχειακές μονάδες Α και ΑΑ. κατηγορίας και ειδικές τουριστικές υποδομές όπως για παράδειγμα Μαρία Λούππη |ΑΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

συνεδριακά κέντρα, μαρίνες, γήπεδα γκολφ, κέντρα θαλασσοθεραπείας, τουρισμού υγείας, προπονητικού και αθλητικού τουρισμού κ.α.

Στις κατηγορίες 1 και 4 που μας αφορούν επιχορηγούνται οι επιχειρήσεις ή επιδοτείται η χρηματοδοτική μίσθωση στην περιοχή (Δ1) με 50% ενώ υπάρχουν περιπτώσεις όπου το ποσοστό αυτό αυξάνεται κατά 5 % όπως πχ για Μετατροπή παραδοσιακού ή διατηρητέου σε ξενοδοχειακή μονάδα, ίδρυση ξενοδοχειακής μονάδας κατηγορίας 4 ή 5 αστέρων ή εκσυγχρονισμός ξενοδοχείου με αναβάθμιση του σε κατηγορία 4 ή 5 αστέρων.

Ο Δήμος Νότιας Ρόδου έδωσε μεγάλη μάχη ώστε να συμπεριληφθεί ο Δήμος στις περιοχές Δ1 και να τύχει έτσι αυξημένης επιδότησης.

Εναλλακτικά με την επιχορήγηση ή την επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να χορηγηθεί φορολογική απαλλαγή (100%) ή επιχορήγηση του κόστους δημιουργούμενης απασχόλησης.(55%).

Ρόδος

3.1 Παρουσίαση των αναπτυξιακών Προγραμμάτων

Θα παρουσιάσουμε την Υλοποίηση 400 έργων και 1.280 υποέργων για την ανάπτυξη της Περιφέρειας της νότιου αιγαίου, με βάση τα στοιχεία ολοκλήρωσης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Β΄ ΚΠΣ:

1. Οι δαπάνες (εθνικοί και κοινοτικοί πόροι), που πραγματοποιήθηκαν για την υλοποίηση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Νοτίου Αιγαίου και ανέρχονται σε 102 δισ. δραχμές ή 315 εκατ. ευρώ, κάλυψαν πλήρως τους διατιθέμενους πόρους και το Πρόγραμμα "έκλεισε" με απορρόφηση 100%.

2. Στο πλαίσιο του Β΄ ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου υλοποιήθηκαν 400 έργα και δράσεις και περίπου 1.280 υποέργα, που κάλυψαν τους αναπτυξιακούς στόχους της Περιφέρειας.

3. Οι σημαντικότερες παρεμβάσεις που έγιναν στο πλαίσιο του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου, την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, αφορούν:

Παρεμβάσεις βελτίωσης ή και νέας διάνοιξης του υφιστάμενου εθνικού, επαρχιακού και διακοινοτικού δικτύου, σε μήκος 350 χλμ. Ενδεικτικά αναφέρονται τα έργα: περιφερειακός δρόμος Μυκόνου, δρόμος Λαλακιά-Ψνω Σύρου-Δείλι, εθνική οδός Αεροδρόμιο-Ανατολικές ακτές Ρόδου και βελτίωση επαρχιακής οδού πόλης Κω-Κέφαλος. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν διανοίξεις-βελτιώσεις δικτύων σε όλα τα νησιά της Περιφέρειας (όπως σε Αντίπαρο, Ηρακλειά, Καστελόριζο, Κέα, Κίμωλο, Κω, Λειψούς, Σύμη, Φολέγανδρο).

Κατασκευή νέου λιμένα στον Ήγιο Ανδρέα Αστυπάλαιας και παρεμβάσεις βελτίωσης-ολοκλήρωσης σε άλλα 10 λιμάνια (σε Ήνδρο, Πάρο, Μήλο, Σέριφο, Κάλυμνο, Πάτμο, Σύμη, Κάσο, Λειψούς, [Ρόδο](#)), καθώς και μελέτες λιμενικών έργων (για Θήρα και Κω). Ειδικότερα κατασκευάστηκαν 175 μέτρα υπήνεμων-προσήμεμων μώλων, νέα κρηπιδώματα σε 1.680 μέτρα και νέα κτίρια εμβαδού 250 τ.μ.

Παρεμβάσεις βελτίωσης σε 5 αεροδρόμια (Σύρου, Κω, [Ρόδου](#), Θήρας, Μήλου) και έργα φωτισήμανσης σε άλλα 3 αεροδρόμια (Πάρο, Νάξο, Μήλο).

Κατασκευή 7 ελικοδρόμιων (σε Ανάφη, Σίκινο, Θηρασιά, Σέριφο, Κίμωλο, Νίσυρο, Κάρπαθο) και έργα εκσυγχρονισμού και βελτίωσης σε άλλα 13 ελικοδρόμια (Αμοργού, Ανδρου, Ίου, Κέας, Κουφονησίου, Κύθνου, Σίφνου, Τήνου, Φολεγάνδρου, Λειψών, Πάτμου, Τήλου, Σύμης).

Εκσυγχρονισμό, βελτίωση και επέκταση των υποδομών υγείας της Περιφέρειας, με έργα που αφορούν στην αύξηση της δυναμικότητας των νοσηλευτικών κλινών κατά 360 κλίνες, στην προσθήκη χώρων που θα στεγάσουν χειρουργεία, εργαστήρια, εξωτερικά ιατρεία, βοηθητικούς χώρους, στην προμήθεια ιατρικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού. Σημαντικότερο από τα έργα είναι το νέο Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο Ρόδου. Επίσης, παρεμβάσεις έγιναν και στα νοσοκομεία Σύρου (νέα πτέρυγα, εξοπλισμός) και Κω (επέκταση-αύξηση κλινών).

Στις υποδομές περιβάλλοντος, κατασκευάστηκαν δίκτυα ύδρευσης 189 χλμ. και δίκτυα αποχέτευσης 160 χλμ. Επίσης, κατασκευάστηκαν 7 Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων/Βιολογικοί Καθαρισμοί (σε Πάρο, Νάξο, Θήρα, Σύρο, κ.λπ.). Όσον αφορά στο δομημένο περιβάλλον, πραγματοποιήθηκαν 15 παρεμβάσεις ανάπλασης σε διάφορα νησιά (όπως [Ρόδο](#), Κω, Κάλυμνο, κ.λπ.)

Για τη στήριξη του πρωτογενούς τομέα κατασκευάστηκαν και βελτιώθηκαν τέσσερα αρδευτικά δίκτυα και αξιοποιήθηκαν τέσσερις λιμνοδεξαμενές (σε Κω, [Ρόδο](#), Νάξο, Μύκονο, Ίο, κ.λπ.)

Κατασκευάστηκαν ή και εκσυγχρονίστηκαν οκτώ θερμοκηπιακές μονάδες, συνολικής έκτασης 18,8 στρεμμάτων και ηλεκτροδοτήθηκαν 138 αγροτικές εκμεταλλεύσεις σε διάφορα νησιά της Περιφέρειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5° : ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (Ο.Π.Σ.) αποτελεί το Σύστημα, όπου καταχωρούνται τα δεδομένα που αφορούν στα προγράμματα (ενέργειες που προσδιορίζονται στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 και του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) ή του Ταμείου Συνοχής (ΤΣ) για την προγραμματική περίοδο 1994 – 1999 και 2000-2006, στις επενδύσεις του επενδυτικού νόμου και στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

5.1 Η χρήση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος

Η χρήση του επιβάλλεται από:

- την απαίτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ομοιόμορφη ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων με τα κράτη μέλη, όπως περιγράφεται στον κανονισμό 1083/2006 του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006 και στον κανονισμό 1828/2006 της 8ης Δεκεμβρίου 2006,
- την ανάγκη ύπαρξης ενός ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος, για την παρακολούθηση της προόδου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και

των πράξεων της τρέχουσας (2007-2013) αλλά και των προηγούμενων (1994 – 1999 και 2000-2006) προγραμματικών περιόδων.

5.2 Σκοπός του Ο.Π.Σ.

Ο σκοπός του ΟΠΣ είναι:

- Η διαχείριση της πληροφορίας από το ανώτερο έως το κατώτερο επίπεδο (πράξη/υποέργο και παραστατικά πληρωμών).
- Η διενέργεια ηλεκτρονικά των διαδικασιών διαχείρισης.
- Η κάλυψη όλων των διαστάσεων της διαχείρισης, που περιλαμβάνουν οικονομικό και φυσικό αντικείμενο, χρονοδιάγραμμα, διοικητικό και θεσμικό πλαίσιο.
- Η κάλυψη όλων των σταδίων της διαχείρισης, στο πλαίσιο του προγραμματισμού και της υλοποίησης των έργων και προγραμμάτων.
- Η επικοινωνία της απαιτούμενης πληροφορίας με την βάση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ) SFC2007.

Για το λόγο αυτό οι λειτουργίες και έλεγχοι, που περιλαμβάνει, αποσκοπούν στο:

- να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις διαχείρισης κάθε επιπέδου της δενδροειδούς ανάλυσης:

α) του ΕΣΠΑ σε Επιχειρησιακά Προγράμματα, Άξονες Προτεραιότητας,

Προσκλήσεις, Πράξεις, Υποέργα ανά κωδικό εκχώρησης,

β) του ΚΠΣ, σε Επιχειρησιακά Προγράμματα, Άξονες Προτεραιότητας, Μέτρα,

Έργα και Υποέργα, καθώς και

γ) του Ταμείου Συνοχής σε Έργα και Υποέργα ανά αρμόδια Υπηρεσία

Διαχείρισης.

δ) Του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων ανά έργο και ανά Σ.Α .

- Να διασφαλίσουν τις σχέσεις, που πρέπει να υπάρχουν μεταξύ των εν λόγω επιπέδων,
- Να μπορούν οι υπεύθυνοι, ανά επίπεδο:
 - ♦ Να παρακολουθούν αν τηρούνται αποτελεσματικά οι δεσμεύσεις
 - ♦ Να δρομολογούν, αν χρειάζεται, τροποποιήσεις στα κατάλληλα
 - ♦ Να παρακολουθούν τους ρυθμούς υλοποίησης
 - ♦ Να αξιολογούν αποτελεσματικά τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις των διαφόρων ενεργειών που υλοποιούνται

Για την αποτελεσματικότερη ενημέρωση του συστήματος και την αξιοποίηση των δεδομένων του, έχουν αναπτυχθεί εφαρμογές και υπηρεσίες οι οποίες επιτρέπουν:

- Την ευχερή εισαγωγή δεδομένων (ηλεκτρονική υποβολή στοιχείων από Δικαιούχους μέσω διαδικτύου),
- Την άντληση δεδομένων με πολλαπλά κριτήρια αναζήτησης, ανάλογα με τη χρήση,
- Ποικίλες δυνατότητες ανάλυσης και απεικόνισης των δεδομένων, με πίνακες, γραφήματα, στατιστικά εργαλεία και γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών, ανάλογα με τις απαιτήσεις ενημέρωσης, διαχείρισης και δημοσιότητας.

5.3 Σε ποιούς απευθύνεται και ποιούς αφορά

Το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (Ο.Π.Σ.) αφορά:

- Τους φορείς Διαχείρισης (Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης, Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης) του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ)
- Την Αρχή Πληρωμής (Αρχή Πιστοποίησης)
- Την Ελεγκτική Αρχή (ΕΔΕΛ)
- Υπηρεσίες Υπουργείων, Περιφερειών και Δικαιούχων
- Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ και του ΚΠΣ, τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και τα έργα του Ταμείου Συνοχής, τις επενδύσεις του επενδυτικού νόμου και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
- Όλα τα Διαρθρωτικά Ταμεία

5.4 Το Θεσμικό πλαίσιο που διέπει

Για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 γίνονται οι εξής αναφορές για το ΟΠΣ:

1) Στον Ν 3614/2007: Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 (ΦΕΚ 267 Β/3-12-2007). Ειδικότερα:

- α) Στο άρθρο 1 δίνεται ο ορισμός του ΟΠΣ
- β) Στα άρθρα 3, 5, 6 και 8 περιγράφονται οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις των Διαχειριστικών Αρχών και εν γένει των Ειδικών Υπηρεσιών σε σχέση με την ενημέρωση του ΟΠΣ.
- γ) Στο άρθρο 9 εξειδικεύονται θέματα που αφορούν την Διαχείριση, λειτουργία και εφαρμογή του ΟΠΣ.

Στο αρχείο υπάρχουν τα σχετικά άρθρα του παραπάνω νόμου.

2) Στην Υπουργική Απόφαση του Συστήματος Διαχείρισης (Απόφαση 14053/ΕΥΣ 1749/27-3-2008 ΦΕΚ 540 Β/27-3-2008)) περιγράφονται στα άρθρα 4 και 5 τα στοιχεία που καταχωρίζονται στο ΟΠΣ καθώς και ο καταμερισμός των σχετικών ευθυνών τήρησης των στοιχείων. Εδώ μπορείτε να βρείτε τα σχετικά άρθρα.

- α) στα άρθρα 58, 60 και 61 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Ιουλίου 2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999
- β) στα άρθρα 39 – 42 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1828/2006 της Επιτροπής της 8ης Δεκεμβρίου 2006 για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου περί

καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6° : ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Την περίοδο 2000-2006, η Ελλάδα ενισχύεται με σημαντικούς πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής. Οι πόροι αυτοί δημιουργούν τις προϋποθέσεις για υψηλότερη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, οδηγούν σε πραγματική σύγκλιση με τις υπόλοιπες οικονομίες των κρατών μελών και να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των βασικών ελλείψεων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, κυρίως στους τομείς των υποδομών, της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων και της παραγωγικότητας. Η στήριξη που παρέχει στην Ελλάδα η Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιείται μέσω α) του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης β) των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και γ) του Ταμείου Συνοχής.

6.1 Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Γ' ΚΠΣ) και Ταμείο Συνοχής

Οι συνολικοί χρηματοδοτικοί πόροι του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και του Ταμείου Συνοχής ανέρχονται σε 48,30 δις ευρώ. Η συνολική δημόσια δαπάνη ανέρχεται σε 37,67 δις ευρώ και η εκτιμώμενη ιδιωτική συμμετοχή ανέρχεται σε 10,63 δις ευρώ.

	ΚΠΣ	Ταμείο	ΣΥΝΟΛΟ
	2000 - 2006	Συνοχής	
Κοινοτική	22,70	3,24	25,94
Συμμετοχή Εθνική	9,72	2,01	11,73
Συμμετοχή Σύνολο	32,42	5,25	37,67
Δημόσιας			
Δαπάνης			
Ενδεικτική	9,53	1,10	10,63
Ιδιωτική			
Συμμετοχή			
ΣΥΝΟΛΟ	41,95	6,35	48,30
<i>(σε δισεκατομμύρια ευρώ)</i>			

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών

Παράλληλα σημαντικοί πόροι αντλούνται μέσω των 4 Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, η συνολική δημόσια δαπάνη των οποίων ανέρχεται σε 1,28 δις ευρώ (εκ των οποίων η κοινοτική συμμετοχή είναι 904 εκατ. ευρώ) για την περίοδο 2000-2006.

Για την επίτευξη των στόχων του ΚΠΣ 2000-2006 καταρτίστηκαν και υλοποιούνται 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα εκ των οποίων:

∅ τα 11 είναι Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και αφορούν εθνικές τομεακές πολιτικές

∅ τα 13 είναι Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας και στα οποία έχει κατανεμηθεί το 1/3

περίπου των διαθέσιμων πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2000-2006

∅ και 1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνική βοήθεια που στόχο έχει να ενδυναμώσει, να στηρίξει και να βελτιώσει το σύστημα διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

6.2 Εξειδικευμένα επιχειρησιακά προγράμματα για την ανάπτυξη της περιφέρειας.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης συγχρηματοδοτούν, εκτός από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες. Οι τέσσερις κοινοτικές πρωτοβουλίες των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων για το χρονικό διάστημα 2000 - 2006 είναι : EQUAL (ισότητα στην αγορά εργασίας), LEADER+ (αγροτική ανάπτυξη), URBAN II (αστική ανάπτυξη) και INTERREG III (διασυνοριακή, διακρατική, διαπεριφερειακή συνεργασία).

Το Ταμείο Συνοχής παρέχει συγχρηματοδότηση σε έργα ή ομάδες έργων ή στάδια έργων τα οποία συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων τόσο στον Τομέα "Περιβάλλοντος" όσο και στον Τομέα "Μεταφορές". Ειδικότερα, για τον Τομέα "Περιβάλλον" η χρηματοδοτική στήριξη παρέχεται σε τομείς παρέμβασης όπως ύδρευση με πόσιμο νερό, αποχέτευση και καθαρισμός λυμάτων, διαχείριση στερεών αποβλήτων, πιθανές παρεμβάσεις για αντιπλημμυρική προστασία, προστασία δασικών συστημάτων, περιβαλλοντική αναβάθμιση και φυσική κληρονομιά. Όσον αφορά τον Τομέα "Μεταφορές", το Ταμείο Συνοχής παρέχει χρηματοδοτική στήριξη σε έργα υποδομής κοινού ενδιαφέροντος για την

Ανάπτυξη του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (π.χ. οδικοί άξονες, σιδηροδρομικά έργα, λιμενικά έργα, κλπ

Η επιτυχία των προγραμμάτων της περιόδου 2000-2006 είναι ουσιαστική, προκειμένου να παγιωθούν στην Ελλάδα τα μέσα μιας αειφόρου ανάπτυξης για όλους.

Η ορθή χρηματοδοτική διαχείριση των διατιθέμενων πόρων και η μεγιστοποίηση των αναπτυξιακών αποτελεσμάτων από την υλοποίηση των διαρθρωτικών παρεμβάσεων στη χώρα, αποτελεί θέμα πρώτης προτεραιότητας. Με άξονα την προτεραιότητα αυτή, οι ελληνικές αρχές εφαρμόζουν συστηματικά αυστηρές διαδικασίες διαχείρισης και ελέγχου.

Οι διαδικασίες αυτές εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κανονισμών και θεσμών με στόχο την εύρυθμη λειτουργία του συνολικού συστήματος διοίκησης των Προγραμμάτων και παραγωγής των έργων.

Τα Προγράμματα του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης αφορούν όλο τον Ελληνικό πληθυσμό. Οι δικαιούχοι και οι ωφελούμενοι είναι οι άνεργοι, οι νέοι, οι γυναίκες, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, τα άτομα κοινωνικά ευπαθών ομάδων, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι επιχειρήσεις τους, οι δημόσιες υπηρεσίες και οι οργανισμοί, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις κ.λπ., σε όλους τους τομείς της παραγωγικής και της κοινωνικής δραστηριότητας (Αγροτική ανάπτυξη, Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, Τουρισμός, Τεχνολογική Έρευνα και Καινοτομία, Κοινωνία της Πληροφορίας, Ενέργεια, Περιβάλλον, Κοινωνικές υποδομές και δημόσια Υγεία, Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες, αστική ανάπτυξη, ανάπτυξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών).

Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι το ΚΠΣ 2000-2006 αποτελεί το σημαντικότερο μέσο για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο και συνάδει σε μεγάλο βαθμό στη συντριπτική πλειοψηφία των στόχων της, με το 63% του διαθέσιμου προϋπολογισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων στην Ελλάδα να χρηματοδοτεί δράσεις που συμβάλλουν άμεσα στη στρατηγική αυτή.

6.3 Εθνικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός

Ο εθνικός αναπτυξιακός σχεδιασμός είναι αποτέλεσμα μίας απαιτητικής προσπάθειας σύνθεσης προτάσεων και συγκερασμού προτεραιοτήτων και καλύπτει μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που αγγίζει τις συνολικές αναπτυξιακές επιλογές της οικονομίας και της κοινωνίας της χώρας, τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την οικονομική συγκυρία και τις αντικειμενικές δυνατότητες αποτελεσματικής και αποδοτικής υλοποίησης των έργων.

Στο πλαίσιο των διαδικασιών σχεδιασμού πραγματοποιήθηκε μια ευρύτατη διαβούλευση, επιδιώκοντας τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή και συναίνεση στη διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών που θα οδηγήσουν στην επίτευξη ενός μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού οράματος για τη χώρα.

Η διατύπωση της πρότασης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την περίοδο 2007-2013 και ο συντονισμός των διαδικασιών εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Το ΕΣΠΑ διαμορφώθηκε σε συνεργασία με τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία, τις

Περιφερειακές και Τοπικές Αρχές και σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο μιας ενδυναμωμένης εταιρικής σχέσης η οποία βασίστηκε στην αρχή της διαφάνειας.

Τα κυριότερα ορόσημα στο πλαίσιο της διαβούλευσης και του αναπτυξιακού προγραμματισμού ήταν η αποστολή της 1ης Εγκυκλίου, ο προσδιορισμός των οργάνων και τα επίπεδα κατάρτισης του ΕΣΠΑ, η 2η Εγκύκλιος, η υποβολή 34 αναλυτικών προτάσεων Υπουργείων και Περιφερειών με τις βασικές αναπτυξιακές επιλογές τους, ειδικές θεματικές συναντήσεις με τα Υπουργεία, τις Περιφέρειες και με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, τα Περιφερειακά Αναπτυξιακά Συνέδρια, η 3η Εγκύκλιος με την οποία εξειδικεύονταν οι αρχές που διέπουν τη δομή και το περιεχόμενο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, ειδική Τεχνική Οδηγία με τη δομή, το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία κατάρτισης των ΕΠ, η 4η Εγκύκλιος και τα Εθνικά Αναπτυξιακά Συνέδρια.

6.4 Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013 αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013.

Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ «..εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο

μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Για τη διαμόρφωση του ΕΣΠΑ 2007-2013 ως εγγράφου προγραμματισμού, αξιοποιήθηκαν εισροές από ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων που υπεβλήθησαν στο Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, κατευθύνσεων - πολιτικών επιλογών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και ποσοτικών δεδομένων και μελετών.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005, με τις οποίες διασφαλίσθηκαν έως το 2013 οι πόροι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για τη χώρα, οι νέοι Κανονισμοί των Ταμείων της ΕΕ, καθώς και οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής, αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο βασίστηκαν, μεταξύ των άλλων, οι εθνικές αρχές προκειμένου να προσεγγίσουν τις βασικές παραμέτρους του αναπτυξιακού προγραμματισμού και να καταρτίσουν το ΕΣΠΑ.

Επιπλέον, τα κυριότερα έγγραφα της ΕΕ που αναφέρονται στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβώνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών - προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις οποίες κλήθηκε να συμβάλει και η αναπτυξιακή πολιτική του νέου ΕΣΠΑ.

Βάσει των ανωτέρω, η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ διατυπώθηκε σε 4 επίπεδα:

- στο επίπεδο των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ,
- στο επίπεδο των θεματικών (5) και χωρικών (3) προτεραιοτήτων, όπως απαιτείται από το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων,
- στο επίπεδο των Γενικών Στόχων (17), στους οποίους αναλύεται κάθε θεματική προτεραιότητα,
- στο επίπεδο των ειδικών στόχων και των κύριων μέσων επίτευξης.

Παράλληλα, η αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώθηκε και με γνώμονα εθνικές πολιτικές που διατυπώνονται σε στρατηγικά έγγραφα όπως η Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008, η Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013, το «Σχέδιο Ανάπτυξης Μεταφορών 2007-2013 και εικοσαετίας», Εθνική Λιμενική Πολιτική, το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 κλπ.

Το πλαίσιο χρηματοδότησης διαμορφώθηκε στη βάση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2005 και των προδιαγραφών - περιορισμών των νέων Κανονισμών και προέκυψε με βάση τις αναπτυξιακές ανάγκες ανά τομέα και Περιφέρεια στην επόμενη περίοδο, συνεκτιμώντας τις ανάγκες ολοκλήρωσης των συνεχιζόμενων έργων της προηγούμενης περιόδου και τις απαιτήσεις για δράσεις που εξυπηρετούν τη Στρατηγική της Λισσαβώνας. Βασική επιλογή ήταν η βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου προς όφελος της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο διαχείρισης, παρακολούθησης & ελέγχου των ΕΠ της περιόδου 2007-2013 αποτέλεσαν αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης και αποτυπώθηκαν σε κείμενα θέσεων των συμμετεχόντων φορέων. Συμπληρώθηκαν από τα πορίσματα συστηματικής ανάλυσης των απαιτήσεων των νέων Κανονισμών της ΕΕ (Γραμματεία σχεδιασμού του ΕΣΠΑ, ΜΟΔ ΑΕ, ΔΑ ΚΠΣ/ΕΥΣ) και σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε για το ΥΠΟΙΟ με θέμα τη «Βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του ΚΠΣ 2000 – 2006, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής και στην προσαρμογή αυτών για την περίοδο 2007 – 2013».

6.5 Η διάρθρωση του ΕΣΠΑ σε Επιχειρησιακά Προγράμματα

Η αρχιτεκτονική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2007–2013 διαμορφώθηκε έτσι ώστε να υλοποιηθούν με το βέλτιστο τρόπο οι στρατηγικές επιλογές της χώρας, ενώ λήφθηκαν υπόψη τα νέα δεδομένα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (63% του πληθυσμού της χώρας σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης).

Το νέο σχήμα χαρακτηρίζεται από μικρότερο πλήθος Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο 2000-2006, που οδηγεί σε πιο ευέλικτο σχήμα διαχείρισης: ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για την περίοδο 2007-2013 θα υλοποιηθεί μέσα από οκτώ (8) Τομεακά ΕΠ, πέντε (5) Περιφερειακά ΕΠ και δεκατέσσερα (14) Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.

Την περίοδο 2007-2013 το σύνολο των υποδομών προσπελασιμότητας θα υλοποιηθεί πλέον στο πλαίσιο ενός τομεακού ΕΠ, ενώ για τους τομείς της υγείας και του πολιτισμού δεν θα υπάρχει πλέον διακριτό ΕΠ και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν από Περιφερειακά και Τομεακά ΕΠ.

6.6 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ)

Για την υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα χωρίσθηκε σε πέντε χωρικές ενότητες, στις οποίες αντιστοιχούν πέντε Περιφερειακά Επιχειρησιακά (ΠΕΠ), ως εξής:

- Ε.Π. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ
- Ε.Π. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
- Ε.Π. ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
- Ε.Π. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ- ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΗΠΕΙΡΟΥ
- Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ

Τα ΠΕΠ θα συμβάλουν στην κάλυψη των εθνικών στρατηγικών στόχων συμπληρωματικά με τα τομεακά προγράμματα, με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στις ανάγκες κάθε χωρικής ενότητας / Περιφέρειας.

Σε κάθε περίπτωση, τα ΠΕΠ για όλες τις Περιφέρειες θα καλύψουν ένα κοινό κορμό παρεμβάσεων ως εξής:

- κοινωνικές υποδομές

- υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων και δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοιχτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός, μέτρα ανάπτυξης και προστασίας της Δημόσιας Υγείας)
- πολιτισμός (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς)
- έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας
- πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης
- πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών, νησιωτικών περιοχών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

7.1.Συστατικά στοιχεία του τουρισμού

Το περιβάλλον στις βασικότερες του εκφάνσεις, φυσικό, πολιτιστικό, και δομημένο, αποτελεί κύριο συστατικό του τουρισμού, αφού συνδέεται άμεσα με τη διαμόρφωση των ποιοτικών του προδιαγραφών και επομένως προσδιορίζει τις μορφές του και επηρεάζει την ανταγωνιστικότητά του. Περιοχές με ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, εκτεταμένες παραλίες, καθαρές θάλασσες, έντονα ιστορικά και αρχαιολογικά ενδιαφέροντα, με πλούσια χλωρίδα και πανίδα με τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους και με ένα δομημένο περιβάλλον, που σέβεται την αισθητική και την ιστορία του τόπου και ανταποκρίνεται στις λειτουργικές και πολιτιστικές ανάγκες των ανθρώπων, βρίσκονται στις πρώτες προτιμήσεις των σύγχρονων τουριστών. Έρευνες για τα κίνητρα επιλογής προορισμών της Μεσογείου, στους οποίους συγκαταλέγεται και η Ελλάδα, καταδεικνύουν ότι τα περιβαλλοντικά στοιχεία, όπως το κλίμα, ο ήλιος, η θάλασσα, η παραλίες και βεβαίως το επίπεδο των υπηρεσιών κατέχουν κυρίαρχη θέση μεταξύ των προτιμήσεων των υποψηφίων επισκεπτών του τόπου.

7.2.Περιβαλλοντικά προβλήματα και τουρισμός

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα κυριαρχούν σήμερα στους προορισμούς της Μεσογείου που δέχονται μαζικό τουρισμό πολλοί από τους επισκέπτες τους στο τέλος των διακοπών τους στον τόπο που επέλεξαν με περιβαλλοντικά κριτήρια, διαπίστωσαν πως οι προσδοκίες τους είχαν διαψευστεί από μια σειρά περιβαλλοντικών προβλημάτων, που έχουν να κάμουν με την κυκλοφοριακή συμφόρηση, το «στίβαγμα» των λουόμενων στις παραλίες, τις ελλείψεις νερού, τις διακοπές του ρεύματος, τους θορύβους, τα φαινόμενα της αισθητικής ρύπανσης, την καθαριότητα των ακτών, την ποιότητα του νερού κολύμβησης, τις ουρές στις θυρίδες των τραπεζών και των ταχυδρομίων, τις αλόγιστες επεμβάσεις στο τοπίο, τις αυθαίρετες δομήσεις και με τόσα άλλα. Η πραγματικότητα αναίρεσε τις προσδοκίες τους και επιβεβαίωσε τη διατάραξη της σχέσης ισορροπίας μεταξύ τουρισμού και περιβάλλοντος, ως αποτέλεσμα της υπερμεγέθυνσης της τουριστικής ανάπτυξης πέραν των ορίων της φέρουσας ικανότητας του τουριστικού τόπου. Η υπερμεγέθυνση και η φέρουσα ικανότητα είναι δύο έννοιες κλειδιά στη μελέτη των σχέσεων τουρισμού και περιβάλλοντος.

7.3 Συνάφεια τουρισμού και περιβάλλοντος

Πριν μερικά χρόνια οι μελετητές του τουριστικού φαινομένου ήταν υποχρεωμένοι να αποδείξουν ότι υπάρχουν δεσμοί ανάμεσα στον τουρισμό και το περιβάλλον. Σήμερα ύστερα από τη Διακήρυξη της Μαννίλας για τον Παγκόσμιο Τουρισμό (1980), τη Διάσκεψή του Ρίο για το Περιβάλλον (1992), την Agenda 21, που

ενσωματώθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ και πρόσφατα τον Παγκόσμιο Κώδικα Δεοντολογίας για τον Τουρισμό (1999), όπου σε όλα αυτά τα κείμενα, τα οποία δεσμεύουν και την Ελλάδα, θεσπίζονται οι αρχές της 'βιώσιμης ανάπτυξης' και ταυτόχρονα η υποχρέωση της παγκόσμιας κοινότητας που εμπλέκεται με την τουριστική ανάπτυξη να προστατεύει το περιβάλλον, οι ασχολούμενοι με τον τουρισμό πολιτικοί και επιχειρηματίες του κλάδου αναγνωρίζουν ότι μια υγιής τουριστική βιομηχανία εξαρτάται από ένα υγιές περιβάλλον και συζητούν για τουριστική ανάπτυξη, που προωθεί μορφές «περιβαλλοντικά συνετού τουρισμού». Έτσι κυβερνήσεις και επιχειρηματίες, προωθούν την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού ή εναλλακτικών, συμβατών με το περιβάλλον, όπως είναι ο συνεδριακός, ο πολιτιστικός ο αθλητικός, ο οικολογικός, ο θρησκευτικός και άλλες μορφές σε μια προσπάθεια να αμβλύνουν τις επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού, να διευρύνουν την τουριστική περίοδο και να δημιουργήσουν νέα τουριστικά προϊόντα, που ανταποκρίνονται στην τουριστική ζήτηση και επηρεάζονται λιγότερο από τις διεθνείς συγκυρίες.

7.4 Η Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη

Η αποκατάσταση της ισορροπίας στις διαταραγμένες σχέσεις τουρισμού και περιβάλλοντος, περνά μέσα από τη βιώσιμη ανάπτυξη, οι αρχές της οποίας για τον τομέα του τουρισμού έχουν εξειδικευθεί με ένα κείμενο σχεδίου δράσης, με τίτλο «Agenda 21 για την ταξιδιωτική και τουριστική βιομηχανία – Προς μια περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη», το οποίο διατύπωσαν από κοινού και συνυπέγραψαν το 1996 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO), το

Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδίων και Τουρισμού (WTTC) και το Συμβούλιο της Γης (EC) .Το σημαντικό αυτό κείμενο απευθύνεται στις ταξιδιωτικές και τουριστικές επιχειρήσεις, στις κυβερνήσεις, στους εθνικούς οργανισμούς τουρισμού, καθώς και στο ταξιδιωτικό και τουριστικό κοινό, για να μεταφέρει το μήνυμα ότι η ταξιδιωτική και τουριστική βιομηχανία έχει βασικό ενδιαφέρον για την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων που αποτελούν το υπόβαθρο των επιχειρήσεων τους και για να τους προτείνει τα μέτρα που πρέπει να λάβουν. Ανάμεσα στ' άλλα το κείμενο καθιερώνει ορισμένες αρχές στα πλαίσια της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης που πρέπει να ακολουθεί η ταξιδιωτική και τουριστική βιομηχανία όπως:

- α) Να βοηθήσει τους ανθρώπους ώστε να ακολουθήσουν μια υγιή και παραγωγική ζωή σε αρμονία με τη φύση.
- β) Να συνεισφέρει στη διατήρηση, προστασία και αποκατάσταση των φυσικών οικοσυστημάτων.
- γ) Να βασίζεται σε βιώσιμα παραγωγικά και καταναλωτικά πρότυπα.
- δ) Να συνιστά η περιβαλλοντική προστασία ένα ολοκληρωμένο τμήμα των σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης.
- ε) Να αντιμετωπίζονται τα ζητήματα της τουριστικής ανάπτυξης με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων πολιτών στις αποφάσεις σχεδιασμού, προσαρμοσμένες στα τοπικά δεδομένα.
- στ) Να αναγνωρίζει και να υποστηρίζει η τουριστική ανάπτυξη, την ταυτότητα, τον πολιτισμό και τα ενδιαφέροντα του ντόπιου πληθυσμού.

Οι αρχές αυτές δεν συνιστούν βέβαια υποχρεωτικούς νομικούς κανόνες για τα μέλη που ανήκουν στις οργανώσεις που τις διατύπωσαν. Όμως δεδομένου ότι τα μέλη αυτά ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες, που αναφέρονται σε συναλλαγές με παραγωγούς ταξιδιών, μεταφορείς και καταναλωτές τουριστικών υπηρεσιών, έχουν τη δυνατότητα να ενσωματώσουν τις αρχές αυτές στις επιμέρους συμφωνίες και να τις καθιερώσουν ως σταθερούς όρους στις τουριστικές συναλλαγές. Ήδη ορισμένοι μεγάλοι τουριστικοί οργανισμοί (tour operators) έχουν συμπεριλάβει στα ξενοδοχειακά συμβόλαια και όρους που αναφέρονται σε περιβαλλοντικά θέματα. Την ίδια δυνατότητα έχουν και οι κυβερνήσεις στις περιπτώσεις που συνάπτουν συμφωνίες τουριστικής συνεργασίας.

7.5 Νομικό πλαίσιο προστασία του περιβάλλοντος

Οι ισορροπημένες σχέσεις τουριστικής ανάπτυξης και περιβάλλοντος πέρα από τις παραπάνω διακηρύξεις και τις άτυπες συμφωνίες, που δεσμεύουν και την Ελλάδα, εξασφαλίζονται και από ένα ευρύ νομικό πλαίσιο κανόνων, που ρυθμίζουν σε εθνικό επίπεδο τα θέματα του περιβάλλοντος σε όλες τις εκφάνσεις με επικέντρωση στο ιδιαίτερο κρίσιμο θέμα της προστασίας του. Ο θεμελιώδης νόμος το Σύνταγμα στο άρθρο 24 αναφέρει ότι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους, το οποίο πρέπει να παίρνει τα αναγκαία προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα. Ειδική μνεία γίνεται για την προστασία των δασών, για τα μνημεία, τις παραδοσιακές περιοχές, τα θέματα της χωροταξίας και της πολεοδομίας. Για την εφαρμογή της

συνταγματικής αυτής επιταγής έχουν εκδοθεί ειδικοί νόμοι, όπως ο νόμος για την προστασία του περιβάλλοντος. (Ν1650/86), ο νόμος για την προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων (Ν998/79), ο οικιστικός νόμος (Ν1337/83) περί αιγιαλού και παραλίας (Ν1540/30) και ο αρχαιολογικός νόμος (Ν5351/32 και Ν1469/50), που βρίσκονται στο στάδιο της αναθεώρησης με νομοσχέδια που κατατέθηκαν στη Βουλή, ο νόμος για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος (Π.Δ. 55/98), ο νόμος για τον χωροταξικό σχεδιασμό και την αειφόρο ανάπτυξη (Ν.2742/99) και άλλοι. Το νομικό αυτό πλαίσιο συμπληρώνεται και από το πρωτογενές δίκαιο των καταστατικών Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και από το παράγωγο δίκαιο των κοινοτικών οδηγιών που ρυθμίζουν τα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και τις πολιτικές και δράσεις για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

Όλο το νομικό αυτό πλέγμα καλύπτει και τον τουρισμό στον βαθμό που οι τουριστικές δραστηριότητες σχετίζονται με το περιβάλλον. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι υπάρχουν και ειδικές ρυθμίσεις που αναφέρονται αποκλειστικά στις τουριστικές δραστηριότητες, όπως οι εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων για την ίδρυση τουριστικών εγκαταστάσεων, οι εγκρίσεις χωροθέτησης των τουριστικών δραστηριοτήτων οι άδειες λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος τα συστήματα βιολογικού καθαρισμού και διάθεσης στέρεων αποβλήτων των ξενοδοχείων, οι όροι πυρασφάλειας των τουριστικών εγκαταστάσεων κ.τ.λ. Πάντως εκείνο που διαπιστώνει κανείς είναι ότι ενώ το υφιστάμενο νομικό καθεστώς παρέχει την δυνατότητα ρύθμισης των σχέσεων τουρισμού και περιβάλλοντος προς την κατεύθυνση μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, η

κατάσταση είναι εκτός ελέγχου γιατί σε μεγάλο βαθμό δεν εφαρμόζονται οι νόμοι τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και σε επίπεδο καταστολής.

7.6 Τουριστική χωρητικότητα

Η διατάραξη των σχέσεων ισορροπίας τουρισμού και περιβάλλοντος συνδέεται άμεσα με τη μεγέθυνση της τουριστικής δραστηριότητας, η οποία με τον μαζικό τουρισμό παραβίασε τα όρια αντοχής του τόπου και δημιουργήθηκε το γνωστό πρόβλημα της τουριστικής χωρητικότητας ή της φέρουσας ικανότητας ενός συγκεκριμένου τουριστικού τόπου που εκφράζεται κατά ένα υπεραπλοποιημένο τρόπο με “τον λόγο του αριθμού των αφίξεων, του επιπέδου (ποσοτικού και ποιοτικού) των κάθε μορφής προσφερόμενων υπηρεσιών στο τουριστικό κοινό, του βαθμού διατήρησης της ποιότητας ζωής και της ανοχής του ντόπιου πληθυσμού στις τουριστικές πιέσεις, και όλα αυτά σε συνάρτηση με την διατήρηση σε επίπεδο βιωσιμότητας των φυσικών πολιτιστικών και δομημένων στοιχείων του τόπου”. Το θέμα αυτό έχει απασχολήσει κατά καιρούς τους θεωρητικούς του τουρισμού, οι οποίοι προσπαθούν να το προσεγγίσουν με μια σειρά δεικτών, που εκφράζουν την “τουριστικότητα” του τόπου σε σχέση με τον πληθυσμό του, και τους επισκέπτες που δέχεται χωρίς ωστόσο να καταλήξουν σε μία συγκεκριμένη μέθοδο μέτρησης της τουριστικής χωρητικότητας.

7.7 Σχέση πληθυσμού και δυναμικότητας φιλοξενίας

Η άποψη ότι ένας τόπος μπορεί να δεχθεί χωρίς προβλήματα τόσους επισκέπτες, όσος είναι ο πληθυσμός του, δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται από τα πράγματα. Η Ρόδος για παράδειγμα, με πληθυσμό 110.000, ίσο περίπου με τις διαθέσιμες θέσεις φιλοξενίας (κλίνες) δεν θα έπρεπε ν' αντιμετωπίζει περιβαλλοντικά προβλήματα στην περίοδο της αιχμής ιδιαίτερα είναι πολλά. Τα προβλήματα που αντιμετώπισε μια πρώτη εξήγηση που μπορεί να δοθεί είναι ότι δεν είναι ισοκατανεμημένες στον χώρο οι τουριστικές δραστηριότητες όχι μόνο της διαμονής (ξενοδοχεία) αλλά και των άλλων δραστηριοτήτων (πολιτισμού, ψυχαγωγίας, αγορές κ.λ.π). Η ανισοκατανομή δεν είναι το μόνο πρόβλημα, υπάρχουν κι άλλα πολλά. Και το περίεργο είναι ότι ενώ έχουμε υπερπροσφορά ξενοδοχείων, που επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι σε ετήσια βάση το ξενοδοχειακό δυναμικό απασχολείται κάτω του 50% της δυναμικότητάς του, διατυπώνονται προτάσεις για δημιουργία νέων ξενοδοχείων υψηλών κατηγοριών. Δεδομένου ότι δεν προβλέπεται ανάλογη αύξηση της ζήτησης, αυτό που μπορεί να συμβεί είναι να κλείσουν κάποια άλλα ξενοδοχεία που δεν είναι ανταγωνιστικά ή να αλλάξουν χρήση, σύμφωνα με το νόμο το "καλό διώχνει το κακό", όταν μάλιστα δεν υπάρχει αντιστοιχία ποιότητας και τιμών στις επί μέρους κατηγορίες. Οι μικρομεσαίοι ξενοδόχοι διαμαρτύρονται ότι οι μεγαλοξενοδόχοι πουλάνε φθηνά. Στη λογική αυτή εντάσσεται και το αίτημα για παροχή κινήτρων 'απόσυρσης' των μικρών κυρίως προβληματικών ξενοδοχείων, που πρώτοι το έθεσαν οι Ισπανοί στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

7.8 Μέτρα εξισορρόπησης τουρισμού και περιβάλλοντος

Για να υπάρξει μία σχέση ισορροπίας μεταξύ τουρισμού και περιβάλλοντος, που θα εξυπηρετεί και τις αρχές της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, θα πρέπει να θεσπισθούν ειδικές πολιτικές και να παρθούν ορισμένα μέτρα, από τα οποία ενδεικτικά αναφέρουμε τα παρακάτω:

1.Πρέπει κάθε τουριστική περιοχή να προσδιορίσει την τουριστική φέρουσα ικανότητα (ΤΦΙ) ή τουριστική χωρητικότητα. Ο προσδιορισμός αυτός αποτελεί βασικό εργαλείο για την τουριστική της ανάπτυξη κατά τρόπο που η ανάπτυξη να είναι συμβατή με τα στοιχεία του περιβάλλοντος και να μην τα αναλίσκει. Να σημειώσουμε εδώ ότι το Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση μελετά το θέμα “Προσδιορισμός, εκτίμηση και εφαρμογή της φέρουσας ικανότητας σε ευρωπαϊκούς τουριστικούς προορισμούς”. Ζητήσαμε να συμπράξουμε στη μελέτη αυτή για να καταθέσουμε τις εμπειρίες μας από την περίπτωση της Ρόδου.

2.Πρέπει κατά την εκπόνηση των χωροταξικών σχεδίων και ιδιαίτερα κατά τη διαδικασία καθορισμού των χρήσεων γης, και την κατανομή των τουριστικών και λοιπών δραστηριοτήτων στον χώρο, να τηρούνται οι αναγκαίες ισορροπίες ανάμεσα στον τουρισμό και το περιβάλλον στα όρια της τουριστικής φέρουσας ικανότητας του τόπου.

3.Πρέπει να δημιουργηθούν οι ειδικές τουριστικές υποδομές, όπως συνεδριακά κέντρα, μαρίνες, αθλητικές εγκαταστάσεις, γήπεδα γκολφ, πολιτιστικές διαδρομές κ.α και να αναδειχθούν και να προβληθούν τα φυσικά πολιτιστικά και οικολογικά στοιχεία κάθε τόπου που αποτελούν προϋπόθεση για την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού συμβατών με το περιβάλλον.

4.Πρέπει τα αναπτυξιακά κίνητρα, οικονομικά, φορολογικά, πολεοδομικά κ.α που θεσπίζονται για την ανάπτυξη του τουρισμού και των άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων, να λαμβάνουν υπόψη τους τις ενδεχόμενες επιπτώσεις από την ίδρυση ή επέκταση των αντίστοιχων εγκαταστάσεων. Οι προβλεπόμενες μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ) πρέπει να αποκτήσουν ουσιαστικό περιεχόμενο και προπάντων πρέπει να εφαρμόζονται. Η εφαρμογή τους έχει βέβαια ένα κόστος που όμως πρέπει να πληρωθεί σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

5.Πρέπει να δημιουργηθεί σε κάθε νομό Συμβούλιο Περιβάλλοντος, που θα συντονίζει τις ενέργειες όλων των φορέων και οργανώσεων που εμπλέκονται στα θέματα του περιβάλλοντος και να καθορίζει μια ενιαία πολιτική που θα βασίζεται στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Σήμερα με τα θέματα του περιβάλλοντος ασχολούνται η Υπηρεσία Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, το Πολεοδομικό Γραφείο, η Αρχαιολογική Υπηρεσία, το Λιμεναρχείο, η Δασική Υπηρεσία, η Υπηρεσία Υγείας, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, οι ΟΤΑ, οι ελεύθερες οργανώσεις προστασίας του Περιβάλλοντος. Το Συμβούλιο αυτό δεν θα συντονίζει μόνο, αλλά θα πρέπει και να ελέγχει αν οι φορείς αναλαμβάνουν τις ευθύνες που τους ανήκουν.

6.Πρέπει η περιβαλλοντική αγωγή να αποκτήσει ουσιαστικό περιεχόμενο και να καλύψει ολόκληρο τον πληθυσμό, ιδιαίτερα στις τουριστικές περιοχές, όπου τα στοιχεία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, αποτελούν την «πρώτη ύλη» του προϊόντος που παράγουν και διαθέτουν. Πρέπει να γίνει συνείδηση σ' αυτούς που εμπλέκονται άμεσα στις δραστηριότητες του τουριστικού τομέα, τους επιχειρηματίες και του εργαζομένους ότι η διατήρηση της ισορροπίας ανάμεσα στο περιβάλλον και την τουριστική ανάπτυξη, δεν είναι εύρημα των ρομαντικών, αλλά ανάγκη επιβίωσης των τουριστικών επιχειρήσεων και των εργαζομένων σ' αυτές. Για τη συνάφεια της τουριστικής ζήτησης και της ποιότητας του περιβάλλοντος, έχουμε αρκετά παραδείγματα στη Ρόδο, όταν ο ξένος τύπος δημοσιεύει πληροφορίες για την ποιότητα των νερών κολύμβησης για τους θορύβους και για τις ουρές στους σταθμούς των μεταφορικών μέσων μειώνονται οι πωλήσεις ταξιδίων για τη Ρόδο στις αγορές του Λονδίνου και της Φραγκφούρτης. Σεβασμό στο περιβάλλον πρέπει να έχουν και οι χρήστες των στοιχείων του, οι επισκέπτες μας, αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία που θέλει ειδική προσέγγιση.

7.Τέλος, πρέπει και αυτό είναι αυτονόητο να εφαρμόζονται οι νόμοι για την προστασία του περιβάλλοντος. Το νομικό μας πλαίσιο που κατοχυρώνεται και συνταγματικά, καθώς και το παράγωγο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσφέρουν πλήρη προστατευτική κάλυψη. Το ερώτημα, είναι αν ενεργοποιείται στον βαθμό που πρέπει η κάλυψη αυτή. Ο ιδιώτης παρανομεί κτίζοντας στην παραλία, γιατί προσδοκά στη νομιμοποίηση του αυθαιρέτου για το οποίο μάλιστα έχει συνταχθεί και πρωτόκολλο κατεδάφισης. Και το περίεργο είναι ότι παρανομεί

και το κράτος, που είναι ταγμένο να εφαρμόζει τους νόμους, όταν πράξεις του για επέκταση σχεδίων πόλεων ή για ίδρυση τουριστικών εγκαταστάσεων σε ευαίσθητες περιοχές, ακυρώνονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας ως αντιβαίνουσες στο άρθρο 24 του Συντάγματος περί προστασίας του φυσικού πολιτιστικού και δομημένου περιβάλλοντος. Η επίκληση της νομιμότητας σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος είναι υποχρέωση και των ΟΤΑ, αλλά και συνταγματικό δικαίωμα του πολίτη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ύψος της κρατικής επιχορήγησης μπορεί να φθάνει μέχρι και το 60% της επένδυσης, ιδιαίτερα σημαντικό για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που συνήθως αδυνατούν να εξεύρουν τα αναγκαία κεφάλαια.

Τα είδη των ενισχύσεων παρέχοντα εναλλακτικά, και μόνον σε ειδικά καθεστώτα (με προεδρικά διατάγματα για νησιωτικές και ορεινές περιοχές ή ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων ή επενδύσεων) μπορεί να γίνει συνδυασμός περισσότερων ενισχύσεων.

Η ελληνική οικονομία έχει εισέλθει τα τελευταία 15 χρόνια σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης και προσαρμογής στις νέες συνθήκες διεθνοποίησης του ανταγωνισμού και της επιχειρηματικής δραστηριότητας, που συνδυάζει την ανάπτυξη καινοτομιών σε υπαρκτούς κλάδους, με την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων που δεν υπήρχαν πριν. Τα σοβαρότερα εμπόδια που συναντάει αυτή η προσαρμογή της οικονομίας αλλά αυτά εμπόδια αφορούν τους τρόπους με τους οποίους είναι δυνατόν να βρουν και να αξιοποιήσουν οι επενδυτές και οι επιχειρήσεις τις νέες γνώσεις που κάνουν δυνατή την ανάπτυξη καινοτομιών, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και της διεθνούς οικονομίας.

Η ανάπτυξη ενός τόπου επιφέρει πολλές οικονομικές αλλαγές και ευνοεί τους κατοίκους και το γενικό σύνολο. Η τουριστική ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να βρίσκονται σε σχέση ισορροπίας, γιατί όπως διακήρυξε και ο ΟΗΕ, «η οικονομία, στην οποία ανήκει και ο τουρισμός, δεν πρέπει να στοχεύει μόνο στην παραγωγή ευημερίας και η οικολογία μόνο στην προστασία της φύσης, αλλά και οι δύο μαζί πρέπει να στοχεύουν στη βελτίωση της μοίρας

της ανθρωπότητας και να βρίσκονται σε απόλυτη αρμονία στις διαδικασίες νομοθέτησης και λήψης αποφάσεων». Πρόκειται για επιβεβαίωση της θεωρίας του μέτρου, που 2500 χρόνια πριν διατύπωσε ο σοφός Κλεόβουλος ο Ρόδιος με το «μέτρον άριστον».

Για να διατηρηθούν οι ισορροπίες ανάμεσα στον τουρισμό και το περιβάλλον δεν αρκούν οι διακηρύξεις, οι θεωρητικές αναλύσεις και οι διαμαρτυρίες των οικολογικών οργανώσεων, χρειάζεται κάτι πιο ουσιαστικό: Να συνειδητοποιήσει ο πολίτης που ζει και δραστηριοποιείται σε μία τουριστική περιοχή, ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί βασική προϋπόθεση όχι μόνο για να καλυτερεύσει την ποιότητα της ζωή του, αλλά κυρίως για να λύσει το πρόβλημα της οικονομικής του επιβίωσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΠΣ 2000 – 2006							
ΚΩΔ Ε.Π.	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΫΠ/ΣΜ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ (%)	ΠΟΣΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΔΗΜ.ΔΑΠ.	ΠΟΣΟΣΤΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ (%)
				ΟΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ (ΔΗΜ. ΔΑΠ.)			
		(1)	(2)	(3)	(4)=(3)/(1)	(5)	(6)=(5)/(1)
12	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -ΘΡΑΚΗΣ	995.144.362	1.546	1.320.339.268	133%	1.223.717.719	123%
13	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.227.929.657	1.515	1.597.663.594	130%	1.458.220.889	119%
14	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	521.205.027	907	652.470.166	125%	604.346.998	116%
15	ΗΠΕΙΡΟΥ	624.902.298	1.223	779.135.496	125%	752.164.221	120%
16	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	746.196.042	1.319	923.791.629	124%	888.702.529	119%
17	ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	336.005.412	748	500.900.569	149%	448.547.060	133%
18	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	686.039.990	1.321	923.609.341	135%	852.010.550	124%
19	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	684.897.006	1.599	952.582.344	139%	875.440.509	128%
20	ΑΤΤΙΚΗΣ	1.502.736.017	1.168	2.013.885.510	134%	1.771.215.944	118%
21	ΠΕΛ/ΝΗΣΙΟΥ	598.681.802	903	795.870.734	133%	709.164.835	118%
22	ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	486.367.540	637	675.772.864	139%	586.398.642	121%
23	ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	514.010.082	705	650.369.787	127%	639.738.060	124%
24	ΚΡΗΤΗΣ	696.022.498	1.140	842.393.374	121%	809.168.704	116%
	ΣΥΝΟΛΟ	9.620.137.733	14.731	12.628.784.673	131%	11.618.836.661	121%

* Οι στήλες (1) έως και (5) αναφέρονται αποκλειστικά στα στοιχεία που είναι καταχωρισμένα στο ΟΠΣ

[ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΝΟΜΟΥ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ]

ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΠ 2000 - 2006 ΚΑΤΑ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΩΔ. ΤΑΜ.	ΣΥΓΧΡΗΜΑ ΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΤΑΜΕΙΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ (1)	ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ (2)	ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ (ΔΗΜ. ΔΑΠ.) (3)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ (%) (4)=(3)/(2)	ΠΟΣΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ (ΔΗΜ. ΔΑΠ.) (5)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ (%) (6)=(5)/(2)
1	ΕΤΠΑ	828.659.798	791.003.833	1.068.291.061	135%	1.000.948.994	127%
2	ΕΚΤ	141.251.103	141.251.103	159.611.308	113%	158.837.656	112%
3	ΕΓΤΠ-Ε	368.693.321	255.778.400	281.118.940	110%	260.209.810	102%
ΣΥΝΟΛΟ	1.338.604.222	1.188.033.336	1.509.021.309	127%	1.419.996.461	120%	

* Στις στήλες (1) (2) συνυπολογίζεται η συμμετοχή του Κράτους - Μέλους
 * Οι στήλες (4) έως και (6) αναφέρονται αποκλειστικά στα στοιχεία που είναι καταχωρισμένα στο ΟΠΣ

[ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΝΟΜΟΥ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ]

ΑΡΜΟΔΙΑ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (Ε.Υ.Δ.)	ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΥΝΟΧΗΣ			
	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΠΟΣΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ (ΔΗΜ. ΔΑΠ.)	ΠΟΣΟΣΤΟ Ν ΔΕΣΜΕΥ (ΔΗΜ. Δ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧ/ΣΗΣ(ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ) Ε.Π. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	2.355.026.957	1.359.966.726	2.558.955.429	108,7
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ & ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΥΝΟΧΗΣ	16.790.823	12.593.117	3.709.825	22,1
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π. "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ" 2007 - 2013	943.341.547	716.742.222	933.328.761	98,9
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	1.317.559.998	658.779.999	1.339.767.735	101,7
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	62.528.900	48.261.080	52.585.958	84,1
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	189.275.060	144.288.013	154.731.545	81,7
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	99.052.994	77.753.013	101.622.583	102,6
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	86.815.159	65.111.369	83.925.181	96,7
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	80.612.144	60.686.043	80.931.548	100,4
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	76.286.513	59.228.562	72.321.309	94,8
Συνέχεια Πίνακα προόδου Ταμείου Συνοχής	ΑΡΜΟΔΙΑ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (Ε.Υ.Δ.)			
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	88.454.923	66.341.192	92.103.557	104,1%
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	40.436.231	30.327.173	44.206.742	109,3
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	195.109.635	146.332.226	194.053.758	99,5
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ	123.247.988	92.435.991	131.074.901	106,4
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	52.490.745	39.583.024	53.363.110	101,7

Μαρία Λούππη | ΓΡΑΦΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

[ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΝΟΜΟΥ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ]

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	56.206.500	42.154.875	52.132.980	92,8
ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	25.675.282	19.256.462	25.751.632	100,3
ΣΥΝΟΛΟ	5.808.911.399	3.639.841.088	5.974.566.555	102,9

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Μιλτ. Λογοθέτη “Τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη”, Ρόδος 1999
2. Μιλτ. Λογοθέτη “Δίκαιο της τουριστικής Βιομηχανίας” (κεφ. 9 Τουρισμός και φυσικό περιβάλλον), Αθήνα 2001
3. Πρακτικά Συνεδρίου ΤΕΕ “Τουρισμός και περιβάλλον στις νησιώτικες περιοχές”, Ηράκλειο Κρήτης, Μάιος 1999
4. Alister Mathieson and Geoffrey Wall “ Tourism, economic, physical and social impacts”, Λονδίνο 1982
5. Ινστιτούτο Τουριστικών και Ξενοδοχειακών Ερευνών
Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Ρόδο”, Ρόδος 1996/1997.
6. <http://www.ops.gr/ergorama>
7. <http://www.infokps.gr>
8. <http://www.hellaskps.gr>
9. <http://www.eommex.gr>
10. <http://www.espa.gr>
11. <http://www.ypai.gr>
12. <http://www.elke.gr>
13. <http://www.ggea.gr>
14. <http://www.investingreece.gov.gr/>
15. Ακαδημία Αθηνών (2003), Οικονομικά χαρακτηριστικά και Στρατηγική Ανάπτυξης της Νησιωτικής Ελλάδος, Επιστημονικός Υπεύθυνος Κ. Δρακάτος, Αθήνα.
16. Aydalot, P. (1986), Les milieux innovateurs en Europe, Paris, Gremi.
17. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (2001), Περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου 2000-2006.

18. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (2001), Περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα Ιονίων Νήσων 2000-2006
19. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Κρήτης (2001), Περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα Κρήτης 2000-2006.
20. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (2001), Περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου 2000-2006.
21. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001) “Οι διαρθρωτικές πολιτικές και τα εδάφη της Ευρώπης - Τα νησιά και οι παράκτιες περιοχές”, Ευρωπαϊκή Ένωση, Περιφερειακή Πολιτική.
22. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1994), Ευρώπη 2000+ Συνεργασία για τη Χωροταξία στην Ευρώπη.
23. Eurisles (2002), AU LARGE DE L'EUROPE, La construction européenne et la problématique des îles, Commission des îles de la CRPM.
24. Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης - Οικονομικός Ταχυδρόμος (2000) “Η οικονομία των ελληνικών περιφερειών”, Ειδικό Τεύχος, 17-2-2000.
25. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2019/93 για τη θέσπιση ειδικών μέτρων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα προς όφελος των μικρών νησιών του Αιγαίου Πελάγους, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L184, 27.07.1993.
26. Κλωνής Κ. Δ. (1998) “Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ανάπτυξη Νησιωτικών Περιφερειών”, Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Αναπτύξεως ‘Ιερόνυμος Πίντος’, Αθήνα.
27. Κόνσολας, Ν. (1997), Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
28. Παπαδασκαλόπουλος, Δ. Αθ. (1995) Πρότυπα και Πολιτικές Περιφερειακής Ανάπτυξης, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.